

174 (2-6)

Amerikából

a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban
láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában

váci-utcza 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianók a bel- és külföld leghírneveesebb gyáraiból jótállás mellett a legolesőbb áron kaphatók.

A „Franklin-társulat“

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

NÉPSZERŰ

SZŐLÉSZETI ÉS BORÁSZATI KÉZIKÖNYV.

Vegytani és köztapasztalatok nyomán írta
dr. PERLAKY MIHÁLY.
Számos fametszvényvel.

(Nagy 8-rét, VIII, 192 lap.) — Füzve ára 1 ft. 50 kr.

Tartalom: Előszó. Első rész. Borvegytani előismeretek. Második rész. Szőlőművelés. Harmadik rész. Pinczegazdászat. Első fejezet. A borkészítés. Második fejezet. A borkezelés.

E könyv a bortermelés minden ágát alaposan és népszerűen tárgyalja; tehát a szerző által mult évben irt és pályajutalmazott borászati kézikönyvet átdolgozva, itt kiegészítve, ott bővítve, újabb eszmékkel és gyakorlati utmutatásokkal czélzertűsítve, gazdagítva, magával a szőlőműveléssel egészíti ki, hogy borászaink, kik szőlőműveléssel is foglalkoznak mind a szőlő, mind a borművelés lehetőleg teljes tanát ugyanazon tudományos alapon fektetve bírassák.

Pályázat.

Szentes város 2-ik osztályú polgári leány-tanodájához egy nevelő, illetőleg tanítónői állomásra pályázat hirtetik.

Pályázni kívánó hölgyek az 1868-ik évi XXXVIII. t. cz. 133. §-ban előirt képeitvényt tartoznak igazolni.

A betöltendő állomáshoz a növendékek fölügyeletén, illetőleg nevelői gondozásán kívül hetenként 24 órai tanítási kötelezettség van csatolva, — melyre nézve a tantárgyak beosztása a városi iskolaszéknek tartatik fenn.

Ez állomáshoz a tanoánál lakás és 600 ft. évi fizetés (a hivatolt törvény 145. §-a szerint 2% levonással) van csatolva.

A pályázatok az iskolaszék elnökéhez f. évi márczius 20-ig nyújtandók be. A megválasztandó tartozik állomását f. é. apr. 12-én elfoglalni.

E határidőre nézve halasztást, a pályázati kérvényben külön pont alatt lehet kérni.

Szentes, február 10-én 1874. **Csukás Benjámin,** az iskolaszék elnöke.

A „Franklin-társulat“

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható

ÖT HÉT LÉGHAJÓN.

Utazás Afrikában.

Jules Verne „Cinq semaines en ballon“ című műve után.
Számos fametszvényvel.

(8-rét, XIII, 158 lap.) — Füzve ára 1 ft. 20 kr.

Ugyanezen szerzőtől jelent meg:

UTAZÁS A HOLDBA

ÉS A
HOLD KÖRÜL.

(8-rét, 114 lap.)
Füzve ára 1 forint 20 krajczár.

legbiztosabb és legkellemesebb szer

váltóláz ellen.

különösen gyermekeknél, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

Chinin-csokoládé

és a

Chinin-czukor

Rozsnyay M. gyógyszerész-től Zombán Tolnamegyében, melyeket a magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlése Fiumében pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jöhíru gyógyszeriarában.

A hamisításoktól óvakodni kell!

Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el. 135 (14-0)

Jutalmazva a bécsi világkiállításon.

Frankenberg technikum.

Magas technikai skatnoda, gépek építése, (mérnökök, művezetők) utak, vaspálya-építés és mászaki vegyten számára. Egyszerűsrend előkészítési iskola, az egyéves önkényes vizsgának Táplaház. — A tanfolyam kezdete: aprilis 15-én és október 15-én.

Prospektusok minden könyvárus, s ingyért a Technikum igazgatósága által. 170 (2-5)

Vasárnapi Ujság.

Budapest, márczius 1-én 1874.

9-dik szám. **ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK:** a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félre 6 ft. Csapán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félre 4 ft. Csapán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félre 3 ft. **XXI. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DIJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri iktatásnál 15 krajczár; többszöri iktatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden iktatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdményeket elfogad Bécsben: Öppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

ERKEL FERENCZ.

okáig emlékezetes lesz az az ünnepély, melynek a nemzeti színház febr. 24-én este színhelye volt. A magyar irodalomban eddig hallatlan eset: egy magyar szellemi termék kétszázadik előadását érte meg. Erkel Ferencz „Hunyadi László“ című dalművének 200-dik előadását ünnepeltük.

Valóban nincs benne túlzás, ha azt mondjuk, hogy ez emlékezetes est nem egy ünnepelt ember és zeneköltő örömmünnepe csupán, hanem valóságos kulturhistóriai momentum.

Ezer meg ezer eszme tolu az ember agyába egy ily művészeti ritka mozzanat előfordultakor. A művészet itt is érvényesíti érzékitő hatását s fejlődésével tükrét nyújtja a nemzet fejlődésének, előhaladásának egyéb téreken is.

sendő benne a gyöngyöket, hogy azokat a megtisztult műzslés verőfényes világára hozza föl s a magasabb művészet napsugarainál ragyogtassa.

Igy lett meg a magyar magasabb műzene, az eredeti magyar dalmű, csekély csirából ma már erőteljes fáva felnöve, melynek gyökerei mélyen benne rejlenek a nép, a nemzet kedélyvilágában, míg koronája föl magasra nyulik, s ma már nincs kétség benne, hogy jövője van, hogy fejlődésre képes, s elérendi egykor ama fokot, melyen az olasz és német műzene áll.

Egyik biztosítéka e kecsgetető föltevésnek a február 24-ki ünnep, melyen az ünnepelt zeneszerzőnek. Erkel Ferencznek

először 1844. jan. 27-én, tehát 30 év előtt színre került „Hunyadi László“ ja 200-ik előadását érte meg. Ily kort megérni, annyi idő, annyi előadás után szépségből, vonzerőből nem veszíteni, hanem akkor is melegíteni és lelkesíteni: valóban csak örök becsü, örök életre hivatott szellemi termékeknek adatott. S ha a „Hunyadi László“ dalmű első előadásán egyszerre a muzsák fölkezt fiává avatta költőjét, egyszerre elfoglalta, rohammal bevette a művészetnek eddig megszálva csak idegen remekek által tartott magaslatát, — ha mint a futó tűz, egyszerre elterjedtek hanghullámai mindenütt, a hol magyar szó zeneg és magyar érzés lángol, ha ez első előadásról

ERKEL FERENCZ.

lelkületlen, elragadtatással tudtak beszélni az akkori hírlapok és társas körök akkor; most a 200-dik előadás után igazolva látjuk, a mi akkor a dicsőítésből csak elégségesnek látszott, s fokozottabb mértékben nyerhet kifejezést a lelkesedés, mert tény az, nem csupán remény, mely létjogát megadja.

Erkel Ferencz művészi pályáját tüzetesen ismertette a „Vasárnapi Ujság“ 1869. jan. 31-ki száma, mely „Hunyadi László“ első előadásának 25 éves évfordulója alkalmából közölte az ünnepeit férfi élettrajzát. Minek ismételnők az akkor fölhozott adatokat? elég, ha a megható ünnepről emlékezünk meg.

A teljes kivilágítás fényében uszó színház a szorongásig megtelt közönséggel s riadó tapsviharral fogadta az ősz zeneköltőt, ki megjelent a karnagyi emelvényen, melyen egy babérokoszu díszlett. Maga igazgatta dalművét, melynek előadásában a színház minden elsőrendű tagja részt vett ez alkalommal, sőt Erkel ifjúkori barátja és pályatársa, Doppler Ferencz is leérkezett Bécsből, hogy a zenekarban a fuvolát kezelje s a pesti közönség kedvence, Hauck Minnie kisasszony is, hogy Gara Mária énekelje. A válogatott közönség soraiban ott volt a jelenleg köztünk időző világhírű tragikus, Ernesto Rossi, s Liszt és Volkmann páholyokból hallgatták az előadást.

Az első fölönás után föllebbent a függöny s előttünk állott a nemzeti színház összes személyzete, festői csoportoztatban, az opera és dráma jelesei, kik hódolatukat jötték leróni az ősz zeneköltő iránt és megadni az őt megillető koszorukat s kegyeletük szives emlékjándokait.

Az ünnepeit, két nő karján megjelenve a csoportoztat közepén, viharzó tapssal üdvözölt minden felől, melynek elcsendesüléssel hozzá lépett a színház igazgatója, Szigligeti s a következő szavakkal üdvözlé:

„Kedves barátom, legrégibb pályatársam! A nemzeti színház ma téged ünnepel. Ime, az opera és dráma, e két testvér-művészet képviselői, igaz tisztelői, szerető testvéreid vesznek körül, a jó magyar közönség előtt, mely riadó tapsokkal annyiszor kísérte lángeszed diadalait.

Mélyen megindulva állunk előtted, mintha sziveinket nagy tartozás nehézsúly nyomná; s ha saját könyeidtől nézhetsz, nem egy szemben látható csillogó könyveket, — de hidd el: ezek örömkönyvek, s e néma hallgatás is az öröm kitörő viharának előcsendje; mert megértük, mit kezdetben remélni sem mertünk: megértük teremő lángeszed egyik szülőltének kétszázadik megjelenését; — harmincz év után is ifjú erőben, ragyogó varázsfényben, hódító úde bájjal, milyennel csak a halhatatlan égi lények s a halhatatlan művek szoktak visszatérni.

De ez nem minden érdeme művednek. Másutt az idők csendes folyamában merülnek föl a remekművek, mint hosszú kezdet, lassu fejlődés, gondos ápolás s kedvező időjárás után az ősznek későn érő gyümölcsei: de a te remekműved hirtelen tünt föl, mint villám, de nem tünt el mint a villám; ragyog most is, világít, gyujt; s míg a műzés el nem idegenül, míg a magyar hangok s magyar érzések magyar szivekben viszhangzani képesek, nem fog leáldozni soha.

Ez a zeneszerző érdeme; a zeneigazgatóé nem kisebb.

Mi boldogtalan, kegyetlen, dúló harezokban pajzsa voltunk más nemzetek művészi s irodalmi fejlődésének; s midőn a hosszú, alélt álomból fölriadtunk, csak azt láttuk, hogy mindennel elkéstünk, s ha újra élni akarunk, mindent rögtönözünk kell.

Téged a jó szerencse adott nekünk, téged jó szellemed sugalt, midőn társá lettél ez intézet szellemi és művészi alapítóinak. Áldás emlékökre, kik a muzsáknak e templomot építették; de légy meggyőződve, a bölcsék tudják, hogy a fényes csarnok a művészeteknek csak az, mi a porhüvely volt Prometheus emberének az égi szikra nélkül. Te az égi szikrával akkor voltál éltető szelleme ez intézet operájának, midőn maga az intézet is a lét vagy nemléte kérdése volt.

De több is voltál: igaz hazafi, arról tanuskodnak nemzeti szellemű műveid, s műveidnek hazafias tárgyai. Híve voltál nemzetednek; s mert érezted, hogy rád itthon vala szükségünk, köztünk maradtál, a hirt, dicsőséget itthon kerested s itthon találtad meg.

Ezért ünneplünk mi téged művedben, ezért koszoruzunk meg, s meg vagyunk győződve: a meg nem hamisított közvéleménynek s a nemzeti közérzületnek vagyunk tolmácsai.

Fogadd ez emléket társaidtól; tegye értékebbé az, hogy az opera és dráma, e két testvér-művészet együtt adja — szerezete és tisztelete jeleül, de nem bucsuemlékül, mert bár a sok gonddal járó s kevés elismeréstől követett igazgatásról lemondtal, közreműködésedet sem az intézettől, sem derek utódodtól nem vonod meg. — Ne is pihej jól kiérdemelt babéraidon; de szenteld legelőbb idődet, szenteld még mindig ifju szellemi erődet a zene-irodalomnak; mert midőn muzsádnak áldozol, hazádnak s nemzetednek is áldozol.

Hogy ezt tehesd, örvendj az életnek, s hirben, dicsőségben folyvást növekedjél. Isten tartson meg! Isten áldjon meg!

A színi személyzet részéről ekkor Richter János, Erkel utóda, átnyujtja a babérokoszorut, míg az alkalmi ajándokokat, egy etruszk vázát, melynek tálczája is műrekek és egy díszes albumot a női tagok adtak át az ünnepeitnek.

Szigligeti szavai tapsviharra fultak, az egész közönség, az egész ország érzelmeit tolmácsolták azok.

Erkel nem tudta elfojtani megindulását, könyei kitértek s elérzékenyülve szorítá meg barátja kezét.

A közönség pedig e könyvekben, e kézszerítésben ígéretet látott, hogy Erkel ezután sem fog pihegni, s a kik tudják, hogy „Brankovics György“ czimű új dalművének már nagyobb része kész, — bizton reménylik, hogy a néma ígéret nem sokára be lesz váltva.

Az ég tartsa meg őt számunkra még számos évekig s erősítse meg a teremő erejét, hogy szellemének új meg új termékeiben még sokáig gyönyörködhesünk.

A gyermekkor s a fenyeserdők...*

A gyermekkor s a fenyeserdők
Jövének el meglátogatni:
Hallom a lombok halk zugását,
És a homály úgy vonz, ragad, hí!

Érzem, a mint hő lelkeket a
Fenség szelid ábrándja vonja;
Keblem dagad a boldogságtól,
S egy felleg sem száll homlokomra.

Bolyongok a hit s álom karján,
Tündérek játszi sergét lesve.
Testvérem minden kis bogárka,
S elrejttem őket a füvesbe.

Fűzzenésben, szélrezgésben
Titokzatos meséket hallok
Tündérkirálynők életeről,
S mily fényes az ő birodalmok!

Sejtések édeshangja nyelve
Beszél hozzám egy szép jövőről,
Hol szeretettel s kincsessel rakva,
Ittas leszek az üdv- s gyönyörtől.

* Mutatványul szerzőnek „Árnyak, sugarak“ czim alatt legközelebb megjelent költeménygyűjteményéből.

S a suttogó fák minden árnya
Hajlongva máris felém lebben;
Birodalommal lesz az erdő,
S én a hatalmas király ebben. —

És mindezt most egy koldus nézi,
Nézi, mert benne magát látja,
Önmagát látja, a mikor még
Ép volt lelkének hó-palástja!

Ám e palást most rongyos, sáros,
Az élettől s az emberektől!
Adjatok hát, ha tudtok, ujat,
Oh! gyermekkor, s ti fenyeserdők!

Benedek Aladár.

Tellmarch.

(Hugo Viktor „1793“ czimű regényéből.)

(Folytatás.)

Sűrű bokrok közé léptek. Ott volt a koldus lakása. Egy vén tölgyfa szivességéből kapta ez ember azt a szobát vagy mit, mely úgy volt kivájva a vén fának gyökerei alatt s annak galyaival betakarva. Furcsa lakás. Sötét, alacsony, elrejtett, észrevehetlen. Két ember befért.

— Sejtettem, hogy lehet valamikor még vendégem is, — szölt a koldus.

E földalatti lakást, mely sokkal gyakorabban előfordul Bretagneban, mint gondolnók, parasztyelven cornichot-nak hívják. E nevet alkalmazzák a vastag falakon lévő mélyedésekre is.

A butorzatot képezte egy pár fazék, egy nyomoruságos szalma-nyoszolya vagyis kimosott és szárogatott hínár, durva szűr-takaróval, faggyumés, kova, tapló s száritott gaz gyufa helyett.

Meggörnyedtek, kúsztak kissé, s behatoltak a lakásba, melyet bizarr módon osztottak több részre a vén fa vastag gyökerei, s letelepedtek egy csomó száraz hínárra, mely ágy helyett szolgált. A két gyökérág közti nyílás, melyen bebujtak s mely az ajtót helyettesíté, némi világot is nyujtott. Éj volt, hanem az ember szemé mindig a világosság fokához alkalmazkodik s végre a homályban is lát keveset. A hold a nyílásra némi derengő fényt vetett.

Egy szögletben korsó viz, pohánkavakarcs s néhány gesztenye hevert.

— Vacoráljunk, — szölt a koldus.

Megosztottak a gesztenyén; a marquis egy darab kétszersültet adott a szegény embernek. Ugyanazon száraz kenyérből ettek s ugyanazon vizes korsóból ittak.

Beszélgettek.

A marquis kérdezte a koldust:

— Neked hát mindegy, akár történik valami, akár nem történik?

— Körülbelül. Önök az urak; önök dolga elintézni az ilyest.

— De elvégre is, a mi történik...

— Föltettem történik.

S a koldus hozzátevé:

— Aztán van, a mi még főlebb történik. A nap fölkelte; a hold fogyta vagy tölte; én ezekkel foglalkozom.

Egy kortyot ivott a korsóból s így szölt:

— Pompás friss viz.

S utána veté:

— Hogy tetszik e viz nagyságos ur?

— Hogy hívnak? — kérdé válasz helyett a marquis.

— Tellmarch a nevem, de a parasztlak a Caimand-nak hívnak.

— Ismerem e szót; a Caimand idevaló tájszó.

— Annyit jelent, hogy koldus. Mások úgy is hívnak: az öreg.

Aztán folytatá:

— Negyven éve, hogy öregnek hívnak.

— Negyven éve! Hát sohse voltál fiatal?

— Soh'sem voltam fiatal. Ön mindig az, marquis ur. Önnek oly lábai vannak,

mint valami husz éves ifjunak; fölmászik a nagy fővényhalomra; én járnai is alig tudok. Száz lépésre már elfáradok. Pedig egykoruak vagyunk. Hanem a gazdagok nagy előnnyel bírnak fölöttünk. Ők mindennap esznek. A ki eszik, épen marad.

Szünet mulva folytatá:

— Gazdag, szegény, rémítő dolog az.

Innen ered minden zűrzavar, legalább én így gondolom. A szegények gazdagok akarnak lenni s a gazdagok nem akarnak szegények lenni. Azt hiszem, ezen fordul meg a világ sorja. Én nem avatokom bele. A mi megesset, hát megesset. Én nem vagyok sem a hitelező, sem az adós mellett. Tudom, hogy vannak tartozások, s hogy azokat meg kell fizetni. Ennyi az egész. Jobb szerettem volna, ha nem ölik meg a királyt, de nehezen tudnám megmondani, hogy miért? Csakhogy mások meg így beszélnek: Hát azelőtt, mikor minket akasztottak föl semmiért? Magam is látam, mikor egy embert, a kinek volt felesége és hét gyermeke, fölakasztottak semmiért, csak azért, mert leltt egy őzet a király vadaskertjéből. Van ott mit mondani mind a két részen.

Ismét elhallgatott, aztán újra kezdte:

— Látja ön, hogy én nem értek a dolghoz. Az emberek jönnek, mennek; törtenik egy is, más is; én itt üldögélek a csillagok alatt.

Tellmarch ismét elmélázott pár percig, aztán folytatá:

— Én kuruzsolok egy kicsit, gyógyítogatok egy kicsit. Ismerem a füveket. Orvosságot főzök a növényekből. A parasztlak látják, hogy néha eltűnök a semmin s kihíreszteltek boszorkány-mesternek. Mivel sokat elmélkedem, azt hiszik, hogy sokat is tudok.

— Idevaló vagy? — kérdé a marquis.

— Soh sem voltam a határon tul.

— Ismersz engem?

— Kétségekivül. Utoljára akkor látam önt, mikor elutazott; valami két éve.

Ön Angolországba ment. Most egyszerre csak egy embert látok a dűnán; egy magas, szalás embert. Itt ritka a szalás ember. A Bretagneban kis emberek teremnek. Jól oda néztem. Elolvastam a hirdetményt. S így szöltam: Ez az! S mikor ön leszállt, feljött a holdvilág, s ráismertem önmre.

— Pedig én nem ismerlek.

— Ön látott, s még sem látott, marquis ur!

És Tellmarch, a koldus, hozzátevé:

— De én, én láttam önt. A koldus és a járókelő nem egyforma szemmel néz.

— Találkoztam veled valaha?

— Gyakran. Hisz házi koldusa vagyok. Az ön kastélya előtt kéregettem az utszélen. Egyszer-mászor alamizsnát is vetett ön nekem, csak hogy a ki ad, nem nézi meg, kinek ad; de a ki kapja az alamizsnát, figyel s megjegyzi magának az arczokat. A koldus — félig-meddig kém.

De én, bár gyakran elkiserit e élet, nem akarom rosra használni e kémkedést. Mikor kéregetve nyujtottam ön felé kezemet, ön csak a kezét látta s belédobta az alamizsnát, melyre szükségem volt reggel, hogy éhen ne haljak estve. Van úgy, hogy néha huszonnégy óráig sem eszem. Olykor

egy garastól függ az élet. Én egy étellel tartoztam önnek; megadom.

— Igaz, te megmented az én életemet.

— Igen, én megmentem az ön életét, nagyságos uram.

És Tellmarch komolyan hozzátevé:

— Egy föltétel alatt.

— Mi az?

— Hogy ön nem jött ide ros szándékkal.

— Jó szándékkal jövök, — szölt a marquis.

— Aludjunk, viszonzá a koldus.

Lefekdttek egymás mellé. A koldus mindjárt elaludt; a marquis, bár szerfölött fáradt volt, egy perczig tündőve ült; aztán a sötétben rátekintett a koldusra s ő maga is ledőlt. Ez ágyon hálai annyit volt, mint a pusztta földön hálai. A marquis fölhasználta a helyzetet, hogy föllet a földhöz nyomja és hallgatózzék. Tompa zugást hallott. Tudjuk, hogy a föld jó hangvezető. A marquis a harangok kongását hallotta.

Még mindig tartott a vészkonogatás.

A marquis elaludt.

Mikor fölbredt, már nappalodott.

A koldus rég talpon állt, de nem az oduban, mert ott nem lehetett egyenest fölállni, hanem kűnn a küszöbön. Botjára támaszkodott. Arczát megvilágította a kelő nap.

— Nagyságos uram, — szölt Tellmarch, — a tanisi toronyban elütötte a hajnali négy órát. Hallottam az óra verését. A szél tehát megfordult; most a száraz felől fű. Egyéb hangot nem hallok. A harangkonogatást abban hagytták. Minden csöndes a Herbe-en-Pail majorságban és a faluban. A kékék alszanak vagy elmentek. A legnagyobb veszély elmúlt; okosan tesszük, ha most szétválunk. Itt az ideje, mikor én ki szoktam menni.

Kijelölt a láthatáron egy pontot.

— Én arra megyek.

S az ellenkező oldalon szintén kijelölt egy pontot.

— Ön meg erre menjen.

A koldus kezével köszöntötte a marquist.

S a vacsora maradványaira mutatva hozzátevé:

— Vigyen magával gesztenyét, ha éhes.

Egy percz mulva eltűnt a fák közt.

A marquis fölkel s elindult azon irányban, melyet Tellmarch kijelölt neki.

Az a bájos óra volt épen, melyet a nép nyelvén „piymallat“-nak neveznek. Madarak csevegtek a bokrokon. A marquis azon az ösvényen távozott, melyen tegnap jöttek. Kigázolt a sűrűségből s elérkezett a kettős uthoz, a hol a kőkereszt állt. A hirdetmény még mindig ott figyegett, fehér s mintegy vidáman a fölkelő nap verőfényében. A marquisnak eszébe jutott, hogy a hirdetmény alján volt valami, a mit nem tudott tegnap elolvasni, nagyon aprók lévén a betűk és csekély a világosság. Odament a kereszt tövéhez. A hirdetményen s sorok valának még olvashatók a Prieur de la Marne aláírás alatt:

„A volt Lantenac marquis, személyazonossága bebizonyítottván, haditörvényszéki azonnal főbe lövetik.“

Aláírva:

Az expeditionalis hadoszlop parancsnoka

Gauvain,

zászlóalj-parancsnok.

— Gauvain! — szölt a marquis.

Tündőni látszék s mereven függeszté szemeit a hirdetményre.

— Gauvain! — ismétlé.

Majd odább ment, de hátra fordult s darabig a keresztet nézte, aztán visszatért s még egyszer elolvasta a hirdetményt.

Aztán lassan eltávozott. Ha valaki közel állt volna hozzá, hallhatta volna a mint halkan mormogja:

— Gauvain!

A mély utról, melyen most haladt, nem láthatta a majorsági épületek tetejét, mik balra estek tőle. Egy meredek domb tövében járt, melyet dűsan virágzó magyalbokrok borítottak. A domb csúcsát ama kiálló pontok egyike képezte, melyeket e vidéken disznófőnek hívnak. Lenn a domb alján a szem nem hatott át a sűrű fákon, miknek levelei mintegy fűrődtek a napsugár-özönben. Az egész természet örvendett a szép hajnalnak.

Egyszerre borzasztó változás történt az egész tájon. Mintha valami lesroham menne végbe, vad kiáltozások és lövöldözések vihara rázkódtatta meg a verőfényes mezőket és napsugaras erdőket s a majorság felől magas füst és láng csapott föl, mintha a tanya és a falu egy égő kazal volna. Az ugrás a verőfényről a zivatarra rögtöni volt és megdöbbentő. A pokol torka nyílt meg a gyönyörű hajnalon. Az irtózat minden átmenet nélkül érkezett a mély csönd után. Herbe-en-Pail felé harez folyt. A marquis megállt.

Nincs senki, ki hasonló helyzetben ne tapasztalta volna, hogy a kíváncsiság erősebb a veszélytől való félelemnél. Az ember tudni akarja, mi az, ha mindjárt rajtaveszt is. A marquis fölsetiet a magaslatra, melynek tövében haladt el a mély út. Ott fűnn mindenki láthatta, de legalább ő is látott. Pár percz alatt fűn volt a csúcson. Körültekintett.

Csakugyan lövöldözés volt és tűzvész. Hallatszott az ordítózás s jól látszott a tűz. A major valami katasztrófának szolgálat központul. Mi volt az? Megtámadták tán a herbe-en-pail-i majort? De hát ki? Csata volt ott? Vagy valami katonai megtorlás csupán? A kékék, mint egy forradalmi rendelet parancsolta, igen gyakran szigoruan büntettek, fölguytva a lázadó falukat és tanyákat, s névszerint minden oly majort és falut, a hol a törvény által megszabott fatorlatok hiányoztak, s a hol a sűrűn át nem vágta utat a köztársasági lovasok számára.

Legközelebb így égették föl Bourgogne helységét, Ernéhez közel. — Hasonlóan bánnak most tán Herbe-en-Pail-lal. Lehet, hogy a rendeletileg meghagyott stratégikus fakivágások itt sem teljesítettek a tanisi és herbe-en-pail-i erdőben és lige-tekben. A büntetés volt ez most? Parancs érkezett tán ez iránt a majorságban tanyázó előcsapat amax expeditionalis hadoszlopoknak, melyeket „pokolbéli hadoszlopok“-nak neveztek?

Szerfölött tüskés és szerfölött vögheny sűrűség környezte minden oldalról a magaslato, melynek tetejére a marquis fölmaszott, hogy széttekintessen. E sűrűség, melyet a herbe-en-pail-i ligetnek hívnak, mely azonban egy erdő nagyságával vetekedett, egész a majorig terjedt s mint általában a bretagnei erdők, tele volt hegyszakadékok, gyalogösvények s mély

utak egész hálózatával. Tömkeleg volt, melyben elveszték a köztársasági hadak.

A megtorlás, ha ugyan az volt, kegyetlen lehetett, mert rövid ideig tartott. Mint minden ilyfajta durva tény, gyorsan véget ért. A polgárháborukkal összeforrvák ez embertelenségek.

Mig a marquis, mindenféleképp okos-

kalövések már nem dörgedeztek. Hajtóvadászathoz hasonlított az egész. Ugy látszott, kutatnak, hajszolnak, üldöznek valakit. A zaj szétszórt és roppant volt; a harag és a diadalzűr zavaros hangja iharsogtak; kiáltások tömeges lármája, melyből mit sem lehetett érteni. Egyszerre mint mikor a gomolygó füst határozott

körülte az erdő puskákkal, szuronyokkal és kardokkal; egy tricolor-zászló emelkedék föl a félhomályból; a „Lantenac“ kiáltás dörgött százszorosan s lenn a galyak és tüske-bokrokon át fenyegető arcok mutatkoztak.

A marquis egyedül volt, egyenest fölállva a magaslaton. Láthatták az erdő minden pontjáról. Ő maga alig látta azokat, kik nevét kiáltozták, de azok mind látták őt. Ha ezer puska volt az erdőben, czélpontul szolgált valamennyinek. Nem különböztethetett meg semmit a sűrűségben, csak a reáirányult villogó szemeket.

Levette kalapját, fölhajtotta karimáját, letört egy száraz tövist egy magyal-bokorról, kivett zsebéből egy fehér kokárdát s a tövissel odaütözte. S újra fejére tévén a kalapot, melynek fölhajtott karimája látni engedte homlokát és kokárdáját, emelt hangon szólt az egész erdőhöz beszélve egy időben:

— Én vagyok, a kit kerestek. Én vagyok Lantenac marquis, fontenay-i vicomte, bretagnei herceg, a királyi hadak fővezére. Rajta! Czelozz! Tüzet!

S két kezével szétvetve kecskebőr-ködménét, kitért meztelen mellét.

Letekintett, szemeivel a reáirányzott puskákat keresve s térdelő embereket látott maga körül.

Riadó kiáltozás hangzék:

— Eljen Lantenac! Eljen a tábornok!

Kalapok repültek a magasba, kardok villogtak örömittasan, s az egész erdőben botok nyultak föl barna gyapjüstvegeket lóbálva kajmóikon.

Egy vendée-i csapat volt az ott körülötte.

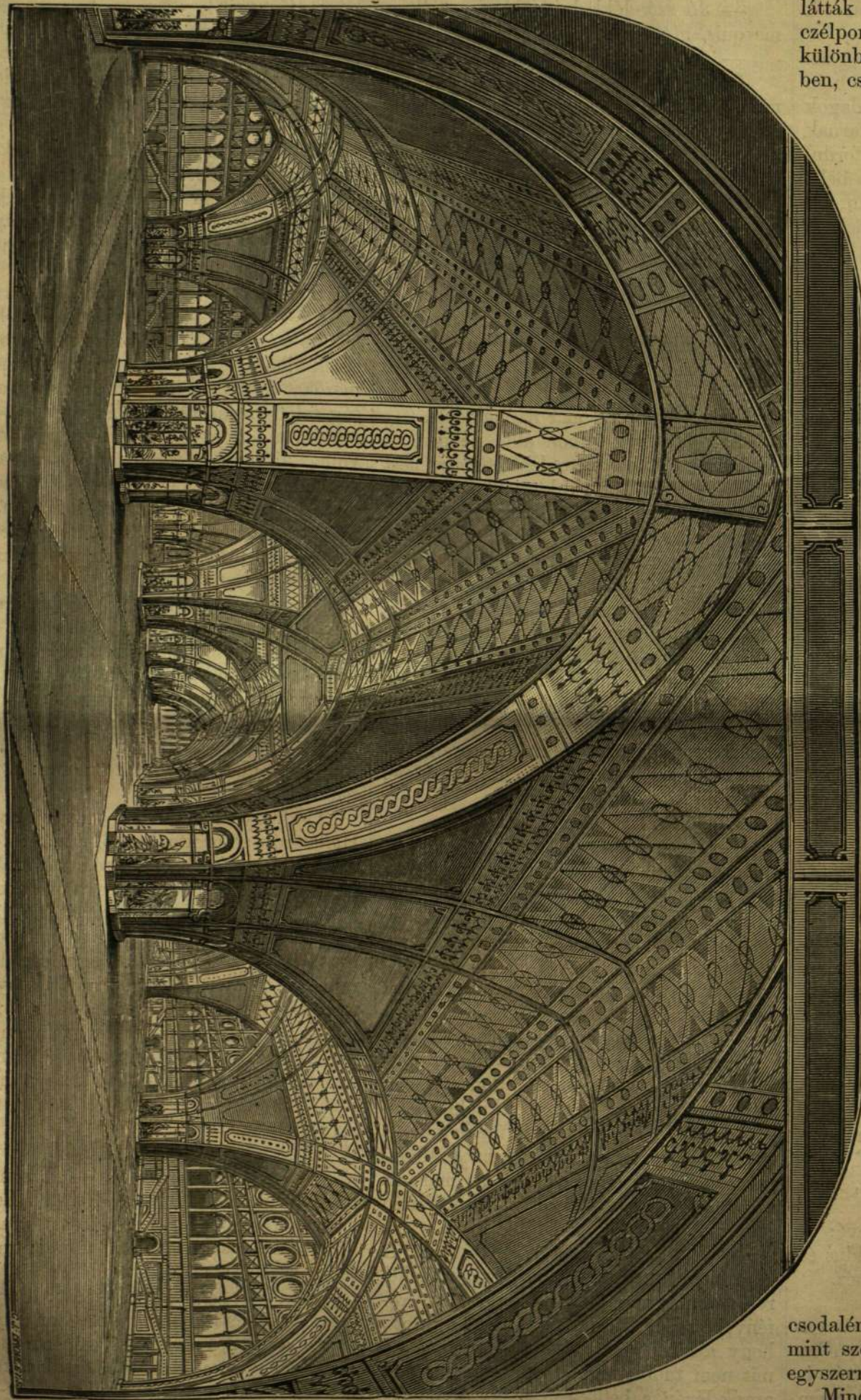
E csapat térdre borult, a mint őt meglátta.

A legenda szerint az őskori thüringi erdőben csodás alakok laktak; óriások faja, az embernél magasb és alacsonyabb lények, kiket a rómaiak rettenetes vadállatoknak néztek, a germánok pedig isteni lényeknek, s kik a szerint a mint az egyik vagy a másik néppel találkoztak, annak valának kitéve, hogy vagy kiirtják, vagy imádják őket.

A marquis valami ahhoz hasonlót érzett, a mit egy ily csodalény érezhetett, midőn azt várta, hogy mint szörnyeteggel fognak bánni vele, s egyszerre csak isteni tiszteletben részesíték.

Mind e rettenetesen villogó szemek vad szeretettel csüggték most a marquis-n.

A tömeg puskákkal, kardokkal, kaszákkal, bunkókkal, botokkal volt fegyverezve, s széles karimájú kalap vagy barna süveg fehér kokárdával fődte mind egyikük fejét. Tele valának aggatva mindenféle olvasókkal és amulettekkel. Tértnél nyitott bő nadrágot viseltek, kecskebőr-ködmönt s bőr szárharisnyákat. Meztelen térdök, hosszú hajuk s némelyiknek szilaj,

A philadelphiai 1876-ki világkiállítás tervezett épületének belseje.

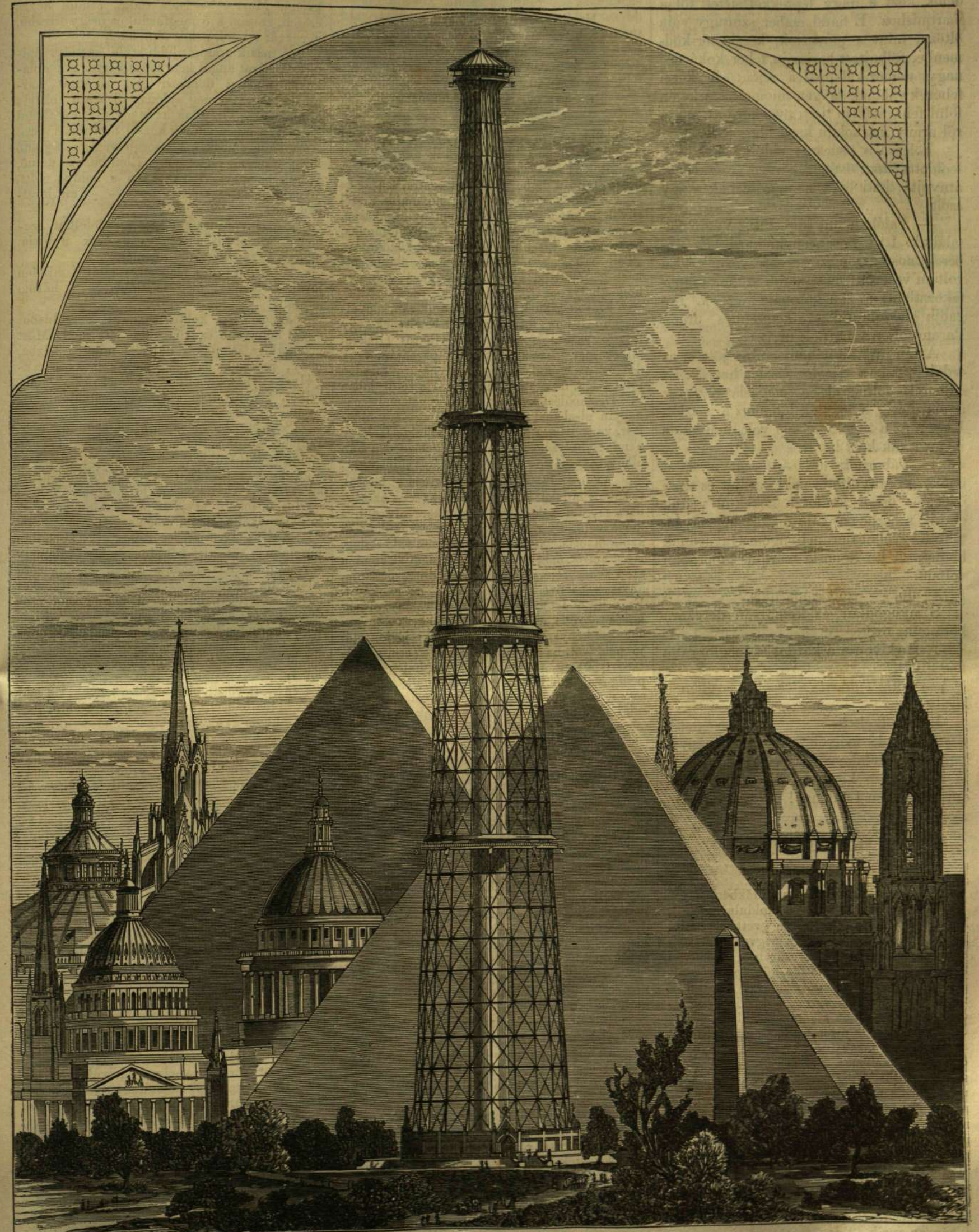
kodva s nem tudva, leszálljon-e, maradjon-e? hallgatózott és figyelt, a gyilkos zaj megszűnt, azaz hogy szétoszlott. A marquis hallhatta, mint az erdőben szanaszét ömlik egy dühösen ujjongó, örömtias csoport. Rémitő hemzsegség keletkezett a fák alatt. A majorból az erdőbe tolongtak. A dobosok riadót vertek. Pus-

írányt vesz, a zűr zavaros lármából kivált egy szó, egy név, melyet ezer ajk kiáltozott, s a marquis tisztán hallhatta:

— Lantenac, Lantenac, Lantenac marquis!

Őt keresték.

És hirtelen és minden oldalról megtelt

A bécsi kiállítás körcsarnoka, 348 láb. Kölni székesegyház, 500 láb. Cheops gulsja, 480 láb. Philadelphiai torony, 1000 láb. Bécsi Sat.-István-torony, 436 l. Római Péter-templom, 473 l. Strassburgi Münster, 438 l. Washingtoni Capitolium, 287 láb. Londoni Pal-templom, 375 láb. Kephren gulsja, 454 láb. Bankers-hilli caats- emlék, 221 láb. Új-yorki sat.-Háromság-templom, 236 láb.

A philadelphiai világkiállításra tervezett 1000 láb magas torony, a föld legmagasabb épületeivel összehasonlítva.

— „Mit kereshet itt? — kérde Karry, kinek kíváncsisága felébredt.

— „Nem tudom“ — felelt Kati, egyszerre gúnyos cinyismusa esve. — „Talán az őt leányát akarja az intézetbe adni.“

— „Nem látszott idősnek, sem mintha házas ember volna,“ — szolt közbe Addy is, gondolkodva.

— „Értésis te ahhoz, szegény gyermek!“ — viszonzá Kati gúnyosan. — „A férfiak soha sem olyanok a minőknek látszanak. Oly csalák! — De csitt; Walker kisasszony mond valamit.“

— „Kérem, kisasszonyok, legyenek csöndesen!“ — szolt egy lassu, hanyag hang. — „Tretherick Karry kisasszonyt várják az elfogadó teremben.“

(Folyt. köv.)

Hogy utaznak Oroszországban?

E kérdésre azok az utazók és hírlaptudósítók, kik az utóbbi ünnepélyek alkalmával Sz.-Pétervárról és Moszkva környékén nagyobb kirándulásokat tettek, érdekes feleletet adnak. Az utóbbi 10—12 év alatt az orosz birodalomban oly buzgósággal kezdtek meg és folytatták a vasutépítést, hogy ma már több mint 2000 német mérföld hosszú vasut van forgalomban. A legtöbb vaspályán a szolgálókat kitűnő, s például Sz.-Pétervár és Moszkva között az utazók kényelméről is elég jól van gondoskodva és a viteldijak seholsem túlságosak. Igaz, hogy az angol és amerikai vaspályák majdnem örült gyorsaságáról itt le kell az utazónak mondania, de hisz az még nem nagy baj volna, mert sokkal kevesebb veszélylyel jár; de az a berendezés, melynél fogva majd minden állomáson 10—20 percig, néha óráig kell a vonat elindulására várakozni, kissé mégis unalmas; de hiába! az orosz, a hol csak lehet, szívesen bekap egy csésze theát utközben. Gyakran megtörténik, hogy egy muzsik (paraszt), a ki a reggeli 10 órakor induló vonaton akar utazni, még azelőtt való délután beállit az indóházba és a hosszas várakozás teljességgel nem hozza ki őt sodrából, mert jól tudja, hogy még így is jóval hamarabb és kényelmesebben érkezik céljához, mintha egy kibitkán vagy tarantásznak kellene utaznia.

A roppant terjedelmű orosz alföldön az országutak még igen kezdetleges állapotban vannak és a csinált utak még mindig a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak. Épen ezért a közép- és dél-oroszországi kormányzóságokban az utazás félora hosszú és őszi hónapokban szörnyű kellemetlen és kényelmetlen. Az ugynevezett országut tele van zökkenőkkel, mocsárokkal és töcsákkal, és a hidak is (a hol egyáltalán ilyenek vannak) nem a legmegbízhatóbbak. A tarantász (az utazó - kocsi legáltalánosabban elterjedt faja) a gödrös és göröngyös uton majd kirázza a szegény utas lelkét s ha vizigatás ablakán kitekint, beláthatatlan terjedelmű sikságot s itt-ott változatosság kedvéért legfeljebb sűrű rengetegeket lát. Az ember valóságos sivatagon éri magát; a többnyire a földmíveléshez alkalmas fölét meg nem fedezhető föl egy távirat-póza vagy magános nyírfa. Gondosan tartott kerítésekről, kényelmes házkiról még csak szó sem lehet; az utóbbiak idomtalan faszekrényekhez hasonlítanak, szóval minden kiszéles, unalmas, elhagyott. Legtöbb vidéken az utak oly iszonyu rosak, hogy a kocsi csak oldalvást ül a bakon, úgy, hogy

lábai előlnek; így legalább a veszélyes helyeken gyorsan kiugorhatik.

Az utazó sohasem tudhatja bizonyosan, hogy mikor érhet céljához; néha egy nap 100, sőt több werstet is hátra hagy, míg más napon alig halad 20 werstnyire. És hánször kell segítenie, hogy a tarantászt valamely zökkenőből vagy pocolyából kivontassák vagy kitársítsák! De igen sokszor megcsik, hogy tarantász, utazó, postakocsi, lovak, levelek, szóval minden ott reked a sárban az országút közepén, míg valamelyik jölekk muzsik ökrével vagy bivalyával ki nem vontatja őket onnan.

Utközben postaházakat és az utazó, melyek körülbelül 20 werstnyire vannak egymástól; itt lovakat változtatnak. A fehérre meszelt szobában egy asztal, pár szék, egy hosszú fapad a fal mellett, s néha nagy ritkán egy szamovár (tea-főző üstöcske) is található tele forró vízzel, hogy a melegítő italt azonnal el lehessen készíteni.

Az ilyen utazás tehát a lehető legteresebb és legunalmasabb, de azt meg kell adni, hogy ember és állat biztosan utazhatik minden másféle bajtól. Miként Dixon „Szabad Oroszország“ című utirajzában írja, egy gyermek is beutazhatja egész Oroszországot, anélkül, hogy valami bántódása lenne, és egy idegen, ha tán az ország nyelvében járatan is, átbaran-

TARANTÁSZ. (Orosz postakocsi.)

golhatja az egész roppant terjedelmű birodalmat, a nélkül, hogy elmondhatná, hogy csak egyszer is megcsalták vagy kirabolták. S. L.

Egyveleg.

— **Garibaldiról.** A mult héten 95 angolból álló társaság jelent meg Garibaldinál Kaprera szigetén, de a marsalái hős beteg lévén, közülök csak egy pár tagból álló küldöttséget fogadhatott el, kiknek megköszönte a kitüntetés; a több ezer lira értékű ajándékok, melylyel a küldöttség megkínálta, megköszönte, nem fogadta el. A három utolsó évben 152 gödös kötéti ki Kaprera-ban, mely mint tudva van, egy kis sziget Korszika mellett, s majdnem egészen Garibaldit tulajdona. Mig Garibaldi nem lakott ott, soha egy hajó sem érintette a sziget partjait. Olaszországnak négy hajója viseli Garibaldi nevét, egy Tüköri honfittársunk nevét, ki Palermo bevételénél 1860-ban elesett. — Az utolsó három évben Garibaldi 16 ezer lira értékű ajándékokat fogadott el, többnyire a földmíveléshez alkalmas fölét meg nem fedezhető föl egy távirat-póza vagy magános nyírfa. Ugyanezen időszak alatt a visszatartott pénz- és egyéb ékszerajándékok értéke egy millióra becsülhető. Legtöbb ajándékok az amerikai és angolok küldenek neki. Garibaldi tiszteletbeli polgára 90 városnak, tiszteletbeli elnöke 120 jótékony célú és politikai egyleteknek, 31 díszkardot kapott aján-

dékba, ezek között 11-et a külföldről. Az utolsó két év alatt 5000 hódolati nyilváníatást nyújtott át neki, községektől, egyletektől, társulatoktól, városoktól stb. A 17 érdemjel és lovagrendből, melyek nekie följárhattak és elküldettek, nem fogadott el más, mint az arany katonai vitézségi érdem (medaglia d'oro al valore militare), melylyel Viktor Emánuel ajándékozta meg a nápolyi hadjáratért. Azon javítások és szorgalmas munka következtében, melyet ő maga vagy mások által teljesített, Kaprera-sziget silány földje most 8000 lira (1200 forint) jövedelmet ad, és azzal megelégszik a remete. — Megemlítjük még, hogy azon alkalommal, midőn Garibaldi leánya férjhez ment, Canzio őrnagyhoz, Viktor Emánuel egy nyakéket küldött a menyasszonynak Kaprera-ba, és az ajándék átadásával Garibaldi kedvelt barátja Türr István tábornok bizott meg. Mikor ez utóbbi ünnepélyesen a szigetre megérkezett, Garibaldi munkálkodott s kapával kezében fogadta, s arra kérte a tábornokot, legyen szíves annyit türelemmel lenni, „míg a sort végig kapálta.“

— **A pápa udvara.** A pápa udvarát képező személyzet a következő: 20 főudvarmester, 190 udvari főpap, 270 udvarmester, 6 udvarmester karddal, 80 őrtiszt, 60 nemesőr, 130 tiszteletbeli udvarmester, kik díszköpenyt hordanak, 200 tiszteletbeli udvarmester violaszínű öltözékben, 14 tiszt a svájci öröknél, 7 benső alamiznaszedő és osztogató, 50 ugyan olyan tiszteletbeli, 17 ugyan olyan extraurbe, 20 titkár, 10 palotaőr, 10 küldönc, összesen 1160 személy, hozzá nem számítva még a 150 személyből álló szent kollégiumot (Sacra Collegio), 600 testőrt, és mintegy 1000-re menő alsóbb szolgáló személyzetet. Ezek nagyobb része a Vatikánban lakik. A roppant palotában körülbelül 6 ezer szoba van, mellette egy 18 négyzetkilométer területű kerttel.

— **Michelet Franciaországról.** Az „In. Belge“ érdekes tárczát közöl a nagy szellemű tudósról, melyben Micheletnek egy hazájára vonatkozó jóslatát, melyet 1846-ban írt, veszszük ki: „Franciaországot napról-napra látom hanyatlani, süllyedni, mint egy atlantid. A mig mi itt viszályban vagyunk egymással, ez a haza süllyed. — Gyermekeim, gyermekeim, azt mondom nektek: menjetek egy magas hegyre, nézzetek szét minden irányban és csak ellenségeket fogtok látni. Törekedjetek egymást megérteni. A szakadatlan békét, melyet némelyek nektek ígérnek (mialatt az arzenalok füstölögnek), ezt a békét kísértésnek meg magunk között megállapítani. Pártokra szakadtunk, kétségben kívül, de Európa azt hiszi, hogy a visszavonás még nagyobb. És ez az, a mi bátorítja. A mi szemrehányásunk van önmagunk irányában, mondjuk ki, öntsük ki szívünket, ne rejtjük el a bajokat és keressünk azokra irt. Egy népet! egy hazát! egy Franciaországot! — Kérlek ne oszoljunk két nemzetre. Egység nélkül elveszünk. Hogy van, hogy ezt nem értitek? Franciaák, bármely állásban, osztályban vagy pártban legyetek, jegyezzetek meg magotoknak egy dolgot, nektek a földkerekségen csak egy barátotok van, és ez Franciaország. Egy bűnösök van, mely még a koalíció előtti időkben datálódik, s ez az, hogy a világot meg akarjátok menteni. Ez embernek ezt nem bocsátották meg s nem is fogják megbocsátani soha. Ti egymást különféle pártnévek által meg tudjátok különböztetni. De mint Franciaák, együttesen el vagytok ítélve Európa előtt; Franciaországnak mindig csak egy neve, örök igazi neve leend, melyért meg nem lehet bűnhődni: ez a forradalom.“

Petőfi levelei 1849-ből.

Lapunk egyik barátja Petőfi néhány levelét küldötte be hozzánk, melyek az 1849. évi kormány hivatalos lapjában, a „Közöny“-ben jelentek meg, s melyeket Petőfi 1863-ban kiadott Vegyes műveibe a szerkesztő Gyulai Pál az akkori sajtóviszonyok miatt nem vehetett föl. E levelek között négy az erdélyi hadjáratra vonatkozik, kettő pedig nyilatkozat, melyekre Petőfinek Mészáros hadügyminiszterrel, majd Klapka tábornokkal támadt összetűzésesei adtak okot.

I.

Vizakna, február 3. Bem táborában vagyok. Alkalmasint nekem van az egész táborban legkevesebb dolgom, s mégis csak annyira érek rá, hogy a történeteket és történéseket csupán rövid vázlatban futólag közölhetem. A januárius 21-ki Szeben alatti véres csata után, melyben nem az ellenség, hanem a fatum kényserített hátrálni, seregünk Szelindekre vonult, s onnan két ízben verte vissza diadalmasan a császáriakat. Soha vezér, soha sereg dicsőbb hősiséget nem fejtett ki, mint a miénk a két alkalommal. Most csak annyit mondok rólok, később, a mennyire tollamtól telik, örökíteni fogom őket. Szelindekről január 31-én ide jöttünk át Vizaknára, a mennyire én értem, azért, hogy Temesvár és Szeben közötti közlekedését a császáriaknak megszakítsuk, s ez tökéletesen sikerült. Egy osztály Kemény alezredes vezérlete alatt előnyomult Déva felé, hogy az Aradról jövő Beke őrnagyval egyesüljön, s a Temesvárról Szebenbe érkező ember és lőszerbeli segítséget elfogják, a mi ezóta megtörtént. A lefoglalt szászszabeni posta leveleiből, miket Kemény már megküldött tábornokunknak, kitaláljuk, hogy a szebeni lakosok és a császári katonák Szebenben igen gonoszul vannak. A császáriaknak sem pénzük, sem kenyerek, sem lőszerük, s a lakosság kétségbeesett félelmek közt.

Utban van hozzánk Háromszékből 8000 és Csíkszékből 3000 székely, de ezeket be sem várva, mielőtt Beke őrnagy megérkezik, azonnal megrohanjuk Szeben s Bentől az utolsó honvédig reméljük, hiszszük, hogy urai leszünk Szebennek, a mivel annyira van mondva, hogy Erdélyben tönkre téve a reactio utolsó izziglen. Akkor aztán megyünk vezérestül, seregestül a Tisza partjaira, hogy a román hazájának is megmutassuk diadalmas zászlóinkat... megyünk bérczi folyamok gyanánt, mint hajdan a Betlenek, Rákócziak, Tököliek s hullámainkon visszük a szabadság bárkáját!

Petőfi Sándor.

(„Közöny.“ Debreczen, 1849. febr. 9. 23-ik sz.)

II.

Debreczen, febr. 15. 1849. A magyar hadtörténet nem legszerencsésebb, de legdicsőbb napjai után írom e sorokat. Az erdélyi táborból érkezem; a kiállott óriási fáradsalmak után jól esnek egy kicsit melegednem és pihennem családí tüzheymnél, de kiszakított drága perezeimből néhányat, hogy tudassam a hazával, ha csak röviden is, az erdélyi utolsó eseményeket, melyek a gyávák talán el fogják csüggyesíteni (a mi különben semmi veszteség), de a bátrakat még inkább lelkesíteni fogják, mert a valódi férfira nézve nem lehet lelkesítőbb

példa, mint a balsorsban is meg nem tört, sőt meg nem hajlott emberek működése. — Bem február 1-jén, mint már előbb megírtam, seregével Vizaknára vonult át, s ott 4-kéig csendesen voltunk. Febr. 4-én kijött élénk az ellenség Szebenből, hol erdélyi minden, de minden erejét összepontosította, Vizakna előtt megtámadott bennünket; a szó betűszerinti értelmében 10-szer, mond tizszer nagyobb ereje [volt mint nekünk. Négy óráig tartó ütközet után, mely egyike volt a legvéresebbeknek, miket e korban vívtak a magyar seregek, kénytelenek voltunk hátrálni, Kölesönös ágyuzás közt értünk Szerdahelyre, az első állomásra; az ellenség csaknem odáig követett. Szerdahelyt megpihenvén, éjfélt után indultunk Szászsebes felé, hova virradatkor értünk, s hol a gyulafehérvári garnizon, mely értesítve volt visszavonulásunkról, ágyuzóval fogadott. Egy órai ágyuzás és csatártüzelés után rohammal vettük be Szászsebest, melyet a felhíváriak eszeveszett futással hagytak el; zsákmányunkul egy pár töltnyes szekér jutott, mi nekünk igen jól esett. Dél tájban utolérték bennünket a szebeniek, csatáinkat egy pár órai harc után beszorították a városba, s ágyuztak ránk késő estig, de sikertelenül. Másnap reggel az éjen át ismét tetemesen szaporodott ellenség csaknem körülvevett; egyszer jelentek Bem tábornoknak, hogy parlamentaire jött. Bem azt felelte, hogy küldjék őt vissza. A parlamentaire lengyel, mondja a jelentő. „Amnyival inkább, felelt Bem, olyan lengyellel nem beszélék, ki most ausztriai szolgálásban van.“ Mindamelllett eléje vezették a parlamentairet, de a tábornok röviden csak azt mondta neki: „nem alkuszom“, s ezzel kikisértette őt.

Ezalatt mi is vonultunk ki a városból Szászváros felé. Fél órányira haladtunk, midőn az ellenség észrevette kitakarodásunkat, s ekkor egész erejével utánunk rugaszkodott, s így jöttünk szakadatlan ágyuzás között, mely azonban semmi veszteségünkbe nem került, valami egy órányira Szászvárostól, hol egy falut fölgnyújtottunk, miáltal ketté lett vágva az ut közöttünk s a császáriak között. Este volt, mikor oda értünk. Azt gondoltuk egész békével huzódhatunk be Szászvárosba, de csakhamar megdördültek előttünk az ágyuk; a szász és oláh népfölkelés fogadott bennünket. Szászvárost is rohammal kellett bevettünk. Virradat előtt jött a jelentés, hogy a szebeniek utolérték. Visszamentünk eléjük, s mintegy két óráig harezoltunk velök, nem a diadalért, mely lehetetlen volt, hanem a becsületért, melyet annyi bajnak utána is épségben hoztunk meg az nap délben Dévára, hol a Magyarországból érkezett segédseregekkel egyesültünk. Ez volt 7-én; 8-án én elhagytam (de csak rövid időre) a táborot, s azóta mi történt? nem tudhatom, csak annyit tudok a tábornoktól, hogy ő másnap azonnal indult visszafelé, s hiszem, hogy seregünk most ismét, ha Szebenben nincs is, bizonyosan Szeben alatt van, és nemokára benn lesz. Azon sereg, mely négy nap szinte szakadatlan csatatizben úgy viselte magát, azon sereg, melyet Bem vezérel, lehetetlen hogy ne győzzön! Szeretném Bemet egész nagyságában fölmutatni a nemzet, a világ előtt, de ahhoz több és nyugodt idő kellene, hogy lellem minden erejét összeszedhessem, — most csak e pusztá vázlatban leírt tények szóljanak mellette. Bármily derék hősi

volt e sereg, az, hogy egy csomóban és épségben maradt e viharos napok után, egyedül tábornokának érdeme.

Petőfi Sándor.

(„Közöny.“ Debreczen, 1849. febr. 17. 31-ik sz.)

III.

Tisztelt hadügyminiszter ur!

Megfontoltam a dolgot, melyért tegnap magához hívatott ön, s annak következtében jelentem, hogy kapitányi egyenruhám levettettem, miután azt nyakra való nélkül egyáltalában nem lehet viselni, s miután a nyakra való nem-hordás végett több leczkésztetést, vagy plane kényserítést nincs kedvem tűrni. Én tettem már annyi szolgálatot a hazának, hogy nekem meg lehetne azt engedni, hogy a hazát nyakra való nélkül védhessem; ha önknek másképp tetszik, ám legyen meg az önk akarata. Egyébiránt: önk letéphetek rólam az egyenruhát, de nem téphetik ki kezemből a kardot... teljesíteni fogom hazafiai kötelességemet, egyszerű polgári öltözetben mint közkatona csak arra batorodom önök figyelmémet, ne iparkodjanak a honvéd egyenruhából kirázni az olyan tiszteket, kik minden erejükkel arra törekcsenek, hogy e ruhának elveszített becsületét visszacserezessék; mert az ilyen emberek úgy is nem nagy számmal vannak. Különben tisztelettel maradok

Hadügyminiszter urnak

Debreczenben, febr. 17. 1849

polgártársa

Petőfi Sándor, s. k.

(„Közöny.“ Debreczen, 1849. febr. 18. 23-ik sz.)

IV.

Szászsebes, apr. 11. Néhány heti betegkedésem után visszatértem e hó elején azon hadsereghez, melynek hogy tagja vagyok, büszkeségem, mert vezére Bem; és boldogságom, mert Bem nekem barátom, atyám. A sorsugy akarta, hogy részt vegyek e hadsereg annyi fáradaibaiban, veszélyeiben és szerencsétlenségében, s hogy diadalmanál ne legyek jelen. Nem zúgott az ágyu, nem csengtek, csörögtek, ropogtak a fegyverek, midőn Szebenbe bementem, csend és béke volt — az ellenség akkor már Oláhországban bujdosott, német és muszka. Szebenben találtam Bemet; mint egyszerű közember mentem hozzá, minden igény és vágy nélkül; ő visszaadta a kapitányságot s kinevezett segédének; az első közönyösen, a másodikat gyönyörrel fogadtam el. Másnap Gyula-Fehérvár alá mentünk, s azt még az nap mintegy 3 óra hosszat ágyuztuk, s földásra szólitottuk föl; a várbeliek egyikre is, másokra is huszonnégy fontosokkal feleltek. A tábornok annyi sereget hagyván a vár körül, mennyi elegendő annak teljes bekerítésére ide jött Szászsebesbe s azóta itt vagyunk. Holnap vagy holnapután indulunk Magyarországra. — A napokban voltak itt a hadügyminiszternek s a nemzetgyűlésnek küldöttei, kik hozák Bemnek az elsőrendű érdemjelt. Az átadás csak szobában, néhány tisz jelenlétében történt, mert helyben nincs sereg, s különben is a mi vezérünk nem szokott az efféle sallangos és csattogó cze-

* E nyilatkozatot a „Közöny“ a következő bevezető sorokkal tette közzé: „Hogy minő levelét tisztelettel meg a hadügyminiszterium, azt onnenn minden commentár nélkül a nyilvánosságának átadja.“

remonióhoz. Volt ennek a kis szobai ünnepek mindamellét sok pedanti és táblalabiró oldala, de volt olyan momentum is, mely meghatározó, megrázó, mondhatni nagyszerű volt, midőn az öreg Németh alezredes e szavakkal adta át tábornokunknak az érdemeit: „Én nem vagyok szónok, s ha az volnék, sem tudnék most beszélni; engedje meg ön, hogy megcsókoljam önnök jobb kezét, mely az én hazámért vértelt!” és sirva csókolta meg a tábornok csonka kezét, s mi, kik jelen voltunk, mindnyájan sirtunk — de ezt nem olvasni kell, ezt hallani és látni kellett volna. — Tegnap küldötte szét Bem a kisebb érdemeit serege jobbainak. E sorok írójának szerencséje van ezek közé tartozni. S így meg vagyok végre jutalmazva is, pedig tulságosan, nem az által, hogy érdemeit kaptam, hanem azon mód által, melylyel azt nekem átadta Bem. Legyen gyöngéség tőlem, vagy akármilyen meg nem állhatom, hogy e jelenetet ki ne írjam. Saját kezével tüzte mellemre az érdemelt Bem, bal kezével, mert jobbjára még föl van kötve, s ezt mondá: „bal kézzel tüztöm föl, szívem felőli kezemmel!” s midőn elvégezte, megölelt, hosszan és mélegesen ölelt! — az egész világ tudja, hogy én nem vagyok szerény ember, de istenemre mondom, ennyit nem érdemeltem. Oly megilletődéssel, melytől, ha eszembe jut, most is reszket a lelkem, ezt feleltem: „Tábornokom, többel tartozom önnök mint atyámnak; atyám csak életet adott nekem, ön pedig becstellet.”

Petőfi Sándor.

(„Közöny.” Debreczen, 1849. ápr. 26. 89-ik sz.)

V.

Karansebes, apr. 17. 1849. Kijöttünk Erdélyből, még pedig jó omennel, mert első lépésünk is diadal. Vaskapum innen, Vaiszlava határór falunál várt bennünket az ellenség. Megtámadtuk, megvertük. Veni, vidi, vici. Két zászlóalj volt ellentünk, seregünkben csak négy század (a 78. számú székely zászlóalj) volt a tűzben, s e négy század a legalább 2000 emberből álló ellenséget mintegy két órai harc után oly kétségbeesett futásnak lódtotta, hogy Karansebesig meg sem állt, s onnan is még az nap tovább futott, úgy hogy tegnap reggel, midőn ide értünk, a városiak fehér zászlókkal fogadtak. Az ellenség elesetteinek számát nem tudjuk bizonyosan, láttunk valami husz agyonlőttet, s mintegy ötven vízbe futtat, kik a Tuneten keresztül akarták életüket a hegyekben vinni. Mi nekünk — a mi talán lihetetlen, magam sem hinném, ha jelen nem láttam volna — még csak sebesültünk sincs egyetlen egysége. Két ágyújuk is nálunk maradt, az egyiket négy székely szemem láttára vette el példátlan bátorsággal. Tábornokunk ma jutalmazta meg őket érdemjellel és pénzzel, de méltók, hogy neveiket is tudja a haza: Deák Máté, Nagy József, Nagy Imre, Szabó Márton közlegények. Átaljában csak annak lehet fogalma a székely vitézségről, a ki maga látja. Ezek valóban csoda gyermekek, mert nagy részük jóformán gyermek még. Nyugodt bátorsággal, mondhatni kimért lépésekkel haladnak a csatában előre folyvást biztosan, mint a réten a kaszások, s még énekelnek, mikor már ropognak fegyvereik. A lövöldözést hamar megúnják, szuronyt szegeznek, s rohannak, és velők

rohan az enyészet; az ellenségnek nem marad más, mint futni vagy meghalni. De a székely csak egy feltét alatt ily vitéz: ha vezére még vitézebb, mint ő, s azért szükösleges, hogy Bem legyen a vezérök. De a mily hódító a mi tábornokunk rettenetes fegyvere, tán még hódítóbb hasonlíthatatlanul szelid bánásmódja a harc után. A környékbeli lakosság, mely eszeveszetten futott el előttünk, jövőtget visszafelé, látván, hogy a honmaradtaknak semmi bánásmódja nincs. Ha e szerencsétlen nép még egyszer fellázad ellenünk, méltó, hogy extermináltsásk. Jövő levelemet honnan írom? nem tudom, tán onnan, a honnét legkevesebbé gondolnók. A mi öreg urunktól sok kitelik. **Petőfi Sándor.**

(„Közöny.” Debreczen, 1849. máj. 1. 93-ik sz.)

VI.

Nyilatkozat.

Pest, június 11. 1849. Ismét lemondtam és pedig most nemcsak órnagyirangomról, hanem a katonaságról egészen és örökre. A rozszakaratuak és az avatlatlanok e lépésemet a leghotrányosabb magyarázatokkal kísérik. Én egyetlen nyilatkozatommal megczáfolhatnám őket a megsemmisítésig, de czáfolatom oly zavarokat idézhetne elő, melyeket most elkerülni hazafiai kötelesség. Ezen kötelesség mindig szent volt előttem, most tisztelesen az; tehát hogysem ezt megsértsem, inkább hagyom magamat rágalmazni, kisebbiteni azon ideig, midőn körülményeink változával elmondhatom lelépésem okait, elmondhatom, hogyan bántak velem, hazafias áldozataim, irataim és tettemeim. Addig csak arra figyelmeztetem a nemzetet, hogy rágalmaim olyan emberek, kik egyik-másik sutban hunyászkodtak, míg én Bem oldalánál, Bem által megkoszoruzva harcoltam az erdélyi csatáereken!

Petőfi Sándor.

(„Közöny.” Budapest, 1849. jun. 17. 134-ik sz.)

A székely leányok Brassóban.

— Életkép. —

Ezen soraim olvastassanak el a pesti, kolozvári, debreczeni, aradi, dévai s az országban mindenütt lakó házi asszonyok által. A mikoron beszámolnak nek a tevéketlen, követelő, megbizhatatlan, bizonytalan, ügyetlen és mégis drága cselédtek miatt: vegyétek észökbe, hogy található e nagy országban legalább egyetlen egy pont, a hol mindez másképp van. A kiknek fejében pedig helyet talált volna azon közép-kori prűcsök — melynek csiripolását nagyon sokfelől hallom — hogy a népnyövelés azért is veszélyes, mert ha mindenki tudni fog olvasni és írni, akkor nem kapunk többé cselédet: azok számára jó lesz följegyezni, hogy a székely leányok közt igen kevés, a ki írni, olvasni ne tudna; és igen sok mégis az ügyes, igazságos és olcsó cseléd. Mellesleg mondva, ahhoz a szomorúságos nézethez még más szempontból is lehetne szólni: hanem azt most nem bolygatjuk, s beérjük annak följegyzésével, hogy a tanult és ügyes székely leány jó cseléd tud lenni Brassóban. Hogy hányan vannak Brassóban, azt soha sem tudám megszámitani. Némelyek 2000-re, némelyek két anyyinnál is többre teszik számukat. Annyi tény, hogy Brassóban van 28 ezer lakosa; szolgáltót tart minden háztartó ember, a napszámot kivéve; sőt némely mesterségnél szolgáltók végzik a segédi teendőket: és az mind székely leányból telik ki. A „Kronstädter Zeitung” váltig vitatja, hogy Brassó kizárólag a szászok városa; de ha ünnepnap delutánján végig járja a várost, nehezen tagadhatja el, hogy olyankor sokkal

inkább a székely leányoké, mert ők urálnak utazát, tért, kapu-közt mindenütt. Csikból és Háromszékről még a jobb módú székely gazda is elbocsátja leányát egy pár esztendőre, mert az már úgy szokás; úgy volt az anyák s nagyanyák korában is; mert Brassóban a szolgálaton mivélőnek, életrevalóságot, ügyességet tanulnak. Csak úgy hemzsegek az utcák a sok élénk, ügyes és középközbe föltűnő szép alaklók; s mivelhogy oly sokan vannak, hogy még egy-egy posztószövőnek, vagy kötélverőnek is tizével, huszával jut közülök, — a mostani pénzértékhez képest hallatlan olcsón lehet szolgálatba fogadni őket. Hónapos szolgálatról szó sincs, egész évre fogadják valamennyit, s az átlagos bér egész évre legközelebb 50—60 frtra tehető „váltópénzben”, a mi annyit, mint 20—24 o. é. forint. 120 váltó frtot csak kipróbált és főzni, vasalni jól tudó leány kap. Van azonban elég, a kinek évi bére 6—8 osztrák bankó. Sőt van olyan is, a kit csak az ételért tartanak, minden fizetés nélkül, mert a szegényebb csiki ember bedobja oda már 8—10 éves korában; azután viseljen rá gondot az isten. Brassó melletti faluban, vagy otthon a székely földön, másfél vagy két anyyért ha szolgál, mint Brassóban. Ugy van a régi szokás már, hogy ezt az akadémiát meg kell járni. Azt képzelné az ember, hogy otthon nincs munka, s azért szolgálnak oly sokan oly olcsó árért. Ez épen nem úgy van, mert a rendes mezei munkánál napszámmal megszerezhet négyszer-öttször annyit. A vasutépítés is folyt mostanában s a székely asszonyoknak napjára 80 krt, s egy forintot is fizettek. A leányok mindamellét Brassóba mennek szolgálni 15—20 forintért egy évre; mert már közöttök az a szokás. Szegény ember a szászok között is van; a nagyszámú oláhok közt épen sok. Azok gyermekei mindamellét nem szolgálnak Brassóban, mert ezt a tért elhódította a székelység. És akármilyen szószólója legyek én a nemzetiségek iránti méltányosságának és kiméletes csinyján-bánásának, azt már mégis ki kell mondanom, hogy ügyesség, tanulmányosság és csinoság tekintetében csakugyan nem versenyeznek az ők hántyeneik és Flórikáik a székely Juczikkal, Pendzikkkel. Vig nevetésöktől, danáiktól cseng a kutak környéke, melyek körül csak vagy egy kegyelt kocsis ha osztozik velök az uralom fölött; ők lepik el mindig a posztó-szárasztó hegyet, forgatva, emelve, simítva a zöld, kék, szürke és tarka, régi híru brassai posztót. Két segéd bérével tiz székely leányt lehet tartani; pedig tiz székely leány annyit segít posztós urannak, mint tiz segéd segítene. Bizony akárhány nagy mamlasz elöl el tudná kaparni a gesztenyét az a tüzről pattant gömbölyü tagu székely csemete. Piros pünkösöd ünnepén a nevezetes időpont, a mikor igazán székelytől hemzseg Brassó minden utcája. A csiki és háromszéki összes szülék akkor látogatják meg szolgálatban levő leánykaikat. Ez mindig hagyományos szokás és nagy tiszteletben tartják, mint a bucsura menést. Annyi szekér vonul azon ünnepszombatján be Brassóba, mintha valamely nép vándorolni indult volna. És ez így megy minden évben most is; székely szolgáltót olcsó bérért lehet kapni Brassóban folyvást; s ha az ember tisztességes gazda gyermekeit fogadja föl, úgy megbizhatja mindenben, mintha saját családjához tartoznák. A székely leány pedig kicsinosodik, megügyesedik, ruhát szerez, s mikor haza megy, életrevalóságot és finomabb szokásokat visz be falujába. Ilyen vig és hasznos élet foly a székely népnél! — Hanem van ennek szomorú fele is! 2—3000 ifju leány, a természetlő keccsel áldva meg, nélkülözve minden szülő fölügyeletet s kivéve egy népes és gazdag város csabjainak: hát ki csodálkozson azon, ha ezek közül megseikkik vagy egy s elsatnyul vagy elvész a nemzetre nézve! Csak hogy nem vagy egy, hanem nagyon sok seikkik meg, s mintegy tonussá vált közöttük az erkölcsiség könnyvedése vétele. A gazda dolgoztatja cselédjét napestig; azután mulasson az, a hogy kedve tartja. . .

Télen át épen a városi vígadóban tartják az ugnevezett „Sári-bálokat.” Azoknak nöközősége kizárólag a székely szolgálókból, a férfi rész a társadalom minden osztályából telik ki. Elképzelhető ezen mulatozás neve és módja. És pedig annyira látogatott bálok ezek, hogy a redont-bérlőre nézve egy-egy Sári-bállal semmi nemű fényes vigalom nem ér föl. Brassó nemes hatóságát sürgettek eleget a Sári-bálok s más utcazi mulatságok betiltására s egy kis rendőri fölügyeletre. Hanem mit nekik? A cseléd úgy is elvégi teendőjét; ők pedig ország-világszerte sopánkodnak, hogy mily erköltselen a székely köznép. Pedig épen ők rontották meg, vagy engedték szemök előtt megromolni. És a székely nép mind nagyobb-nagyobb mennyiségben hordja haza Brassóból a megátkozni való civilizációt. A melyik azt Brassót jól kitanulta, az olyan előtt nyílt az ut nagyobb szereplésre Bukarest felé; s foly az élet vígan, a míg van valami hervadni való még az arcon s a lélekben. Igaz, hogy ez így van; s igaz, hogy vendégül szolgálatban s más olyan helyeken, a hol ügyesség által lehet elarusítani a kecsét, — igaz, fájdalom, hogy székely leányokból telik ki a személyzet még száz és oláh-lakta vidéken is. Azt mondják némelyek, hogy nem kell aggodni ezen, mert hiszen ha nem volnának ügyesek és kellemesek, nem kellenének az ördögnek sem. Csak hogy az az ügyesség és kellem, így használva föl, kárba vész és szegényt hoz a nemzetre. No hát így van! Fölmutatam a sötét képet én, a kinek fáj. Ugyis hirdetik eleget és pedig megnagyitva, azok, a kik örülnek fölötte. De nem igaz ám, a mit ők hirdetnek: hogy a mért egy rész ilyen, tehát az egész székely nép ilyen. Helytt Brassóban szerencsét talál sok. Iparos, szekeres emberhez férjhez menve családöt alapít, s fő gondja az, hogy gyermekét majd „urak” iskolájában taníttassa. S a legnagyobb rész haza tér szülőföldére. Csinos háztartása, derült munkássága és boldog háziélete bizonyítják be utóbb, hogy nem romlott el Brassóban. Brassó magyarságáról s magáról Brassóról még többet is akarván írni, megkezdettem, im, a székely leányokkal, a kik nélkül Brassó, ha egyszer kimaradnának, úgy megváltoznék, mintha kicserezték volna. **Réthy Lajos.**

A philadelphiai világtárlat.

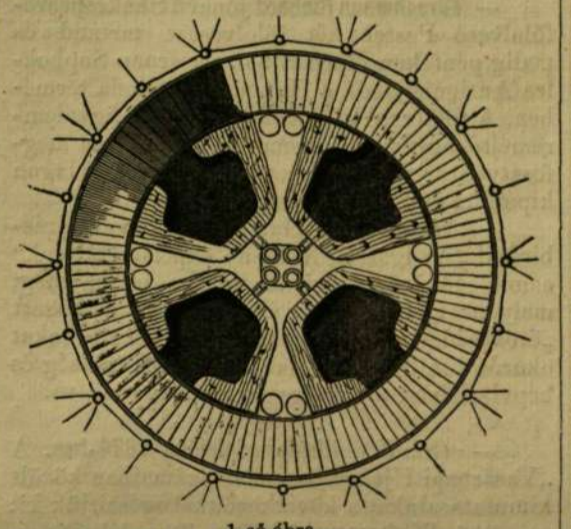

Az a kis kép, mely e sorok fölött áll, azt a nevezetes épületet tünteti föl, melyben az észak-amerikai Egyesült-Államok nagy köztársaságának megalkotói 1776. július 4-dikén Philadelphióban világhírü függetlenségi nyilatkozatukat alkírták. Az 1876-ra tervezett amerikai világtárlat bizottsága e „függetlenségi csarnok” rajzát azáltal metszette és hivatalos pecsétjévé választotta. Az észak-amerikai Egyesült-Államok lakói nagyszerűen akarják megörökíteni az 1876-ik évre tervezett philadelphiai közkiállítását, és a nagy köztársaság alapításának ugyanezen évben bekövetkező századik évfordulóját. Egy oly emléket szándékoznak emelni, mely magasságban föltűlülvén a föld kerekégén ember keze által készült valamennyi épületet, ama Babel-tornyával fog versenyezni, melynek építését akkor kezdték meg, mikor a világ még egyféle nyelven beszélt. E nagyszerű óriási terv, a melyet az észak-amerikaiak megvalósítani szándékoznak, mintegy önkénytelenül is emlékünkből idézi Babilonnak felhökbe nyúló regeszéri tornyát. A szentírás nem

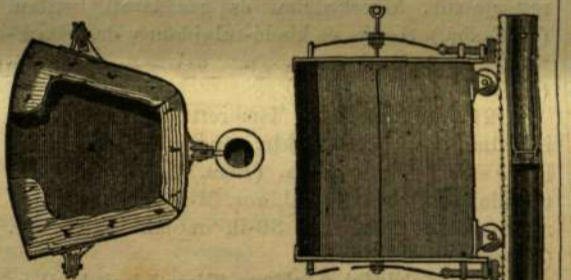
ismeri építőjét, csak annyit tud róla, hogy az emberek oly magas tornyot akartak építeni, mely az égig érjen, hogy az által nevéket és emlékeket megörökíthessék. A pogány irók a torny építését, melyről nekik is volt tudomásuk, Belusnak tulajdonítják, kiról az épületet Babel-nek (Bel kapujának) nevezték el. A Babel tornyának romjait egy roppant romhalmazban velük fölfedezte az Euphrates partján Híllah közelében, Bagdádtól 10 német mérföldnyire. Az óriási má ez utolsó maradványa égetett és égetetlen téglának, mésznek, vakolatnak és földszuroknak szétomlott pyramis-alaku törmelékéből áll, melynek egyes darabjai ékirattal és csillagászati jegyekkel vannak borítva, és az egész romhalmaz még most is 260 láb magas.

A philadelphiai torony magassága 1000 lábra van tervezve.

A Himalaya és a Cordillerák legmagasabb csúcsaihoz képest e torony csak törpe semmiség lenne; de az emberi kéz által emelt épületeket, még a legmagasabbat is, tetemesen túlhaladná. Erről azonban meggyőződhetik az olvasó, ha egy pillantást vett egyik rajzunkra, melyen a világ legmagasabb épületei vannak föltüntetve.

1-ső ábra.

2-ik ábra.

3-ik ábra.

A kép közepén a philadelphiai torony karcus, szellős épülete látható, a hogy az tervezve van; legközelebb áll hozzá a kölni székesegyház tornya, mely a templom talajától számítva 500 lábnyi magasságba fog emelkedni, ha teljesen ki lesz építve. A Kheops nagy gulája 480, Michael Angelo legnagyobb műve, a római sz. Péter-templom kupolája 473, a Kephren gulája 454, a strassburgi Münster pedig 438 láb magas, mely utóbbival a bécsi szent István-templom tornya (436 láb) és a landsbuti Márton-templom tornya (434 láb) vetekednek. Már a londoni Pál-templom (875 láb) messze hátra marad e magasabb épületek mögött, s még szerényebb arányokban épültek az észak-amerikai nevezetesebb emlékművek, a Capitolium kupolája Washingtonban (287 láb), a Szentháromság-templom tornya Uj-Yorkban (286 láb) és a bunkers-hilli csata emlékére emelt gránitoszlop (221 láb). A bécsi közkiállítás körcsarnokának kupolája 348 láb magas. Az óriási torony tervét Clarke és Reeves polgári mérnökök készítették s ők vállalták föl a kiépítést is. Építési anyagul az észak-amerikai kovacsolt vasat választották. A torony kerek lesz; átmérője alapjánál 150 láb, mely tetejéig 30 lábra rövidül. Egész hosszában fölfelé egy 30 lábnyi átmérőjü középső (lásd az 1. ábrát) fog vezetni, melyben négy üllőhely (lásd 2. és 3. ábra) olyképen lesz odahelyezve, hogy egy óra alatt 500 embert szállíthasson föl és alá; föl 3 perc alatt, le pedig 5 perc alatt. A kik ezt a följutási módot veszélyesnek tartanak, azok számára csigalépcsőt fognak építeni. Az egész torony úgy van tervezve, hogy rendkívüli magassága mellett is a legszilárdabb épület leendő. Az építési költségek egyelőre egy millió dollárral (2 millió frt) vannak előírva, s egy év alatt fog teljesen fölépülni. A hely, melyen állani fog, még nincs meghatározva, de a

kiállítás területéhez oly közel fog lenni, hogy ezt a torony tetejéről kalcium és villanyfényvel a legpompásabban ki lehetessen világítani. A kiállítási épület tervére pályázatot hirdettek, a melyre 43 pályázó jelentkezett. A beküldött 43 terv közül a tiz legjobbat kiválasztották s készítőiknek több javítást és módosítást ajánlottak, melyeket a pályázókkal közöltek. A másodsor benyújtott terveket ismét gondosan megvizsgálták, s azok közül a Calvert Vaux és Radford által készítettet fogadták el. Másik rajzunk az eme terv szerint építendő palota belsejét tünteti föl. A berendezésről egyelőre csak annyit mondhatunk, hogy az a lehető legczélszerűbb leendő, a mi nem is csoda, mert tervezői valamennyi azelőtti köztárlat épületeit tanulmányozhatták s azok előnyeit fölhasználhatták, ellenben a tapasztalás által kitüntetett hátrányait elkerülhették. — Például a bécsi palota egyetlen óriási kupját a philadelphiaiánál 20 ívezet pavillon fogja helyettesíteni, melyek közül mind-egyiknek 240 lábnyi átmérőre leendő és egymással 150 láb kiterjedésű boltívek és 60 láb átmérőjü csarnokok fogják összekötni. Így tehát a roppant épület különböző részletei egy összefüggő egészet fognak képezni, egy óriási csarnokcsoporthoz, mely egy kiállítás minden céljának és követelményeinek a legjobban megfelelhet, több kiváló pontja s egyenes összeköttet vonalai lesznek az épület szelvényében és hosszában, úgy hogy a látogató sehol sem fogja korlátozva látni magát, mert mindenütt 200 lábnyi széles térben mozoghat, mely minden közbeeső szűkebb átjárás nélkül épen oly nagy térre fogja vezetni. Az épület belsejét feltüntető rajzunkon világosan áttekinthető ama boltzatberendezés, mely az imént említett eredményre fog vezetni. Láthatók az oszlopok, melyeken a roppant boltzatok pihennek. Négy-négy boltzat képez egy csoportot s páronként egyenes szögben metszik egymást. A boltzatokat vasból és fából építik s a tetőt palával fogják befedni. A főépületet fedett előcsarnok veszi körül, melyből akárhol is lehet jutni. Az összes költségeket 4 millió dollárra számítják. A kiállítás befejezése után Észak-Amerikának az állandó kiállítási épületeken kívül egy óriási tornya is marad fenn, a melynek párja nem lesz az egész föld kerekégén. A mi a kaliforniai mammoth-fa a növények közt, az leendő a philadelphiai torony az emberi kéz műve közt. Lehet, hogy valami hasznos célra fogják fordítani és csillagászati toronnyá vagy pedig légtüneti észleldévé fogják idővel átalakítani.

Az Erkel-ünnepély.

A mult hét eseménye az Erkel-jubileum volt, mely az irók és művészek társasága küldöttségének tisztelegésével kezdődött, mely alkalommal a kör elnöke üdvözölte az 52 zene-költőt meleg szavakkal, melyekre Erkel meghatottan azzal válaszolt, hogy élete hátralévő napjait is a magyar zene fejlesztésének kívánja szentelni. Este az ünnepi fényvel kivilágított színház minden zugában megtelt Budapest közönségének színe-jávrával, ott volt az egész író- és művészvilág, ezek között Liszt Ferencz, Volkman Róbert és mint már említettük, Rossi, kire a magyar műzene em első nagyobb szabású alkotása rendkívüli hatást tett. A karnagy emelvén, melyen az ünnepelt Pauli és Náday urak által vezetettve megjelent, egy díszes babérkoszorú fektűt gazdag nemzeti szín szalaggal, arany himnussal. Ez Stéger Ferencz ajándoka volt, a himzész rajta neje és leánya műve. Stéger és neje, köztudomás szerint, Erkel vezénylete mellett aratták legszebb babérjaikat. A zenekarban részt vettek azok a régi pályatársak, kik „Hunyadi László” első előadásában is részt vettek, mint Szuck az öreg gordonka-művész, Ellenbogen első hegedűs, és Erkel ifjukori pályatársa s testvére a zeneköltészetben: Doppler Ferencz, ki ez alkalomra rándult le Bécsből, hogy ez opera előadásában a fuvalát kezelhesse. Az előadás méltó volt az ünnepi alkalomhoz. A színház legelső erői működtek benne közre, ezek között Kőszegi, ki ez alkalommal kétszázadikszor lépett föl Czi-lé szerepében. „Hunyadi László” egyetlen egy előadása sem történt meg nála nélkül. Hunyadi Lászlót Ellinger, Erzsébetet Nagymé Beza Ida asszony, V. Lászlót Stéger, Garát Odry énekelte, mindnyájan rendkívüli bravúrral. Gara Mária szerepét pedig a szinte ez alkal-

lomra Bécsből leérkezett Hauck Minnie k. a., ki a maga részéről szinte egy szép babérkoszorúval tisztelte meg a szerzőt. Az énekarban közreműködtek a régi, most már nyugdíjazott tagok is, Hubená, Goldschmidt, Udvarhelyi urak. Egy szóval mindenki örömmel sietett leróni a hódolat adóját az öreg zenész iránt, ki ma is, mint harminc év előtt s azóta mindig, maga vezényelte darabját, még pedig partitúra nélkül. Az ünnepélyesség fényes társas ebéddel értek véget, melyen valami 150-en jelentek meg Erkel barátai és tisztelői közül a Hungária diszturmében, még pedig, a mi ez ideig nem igen volt divat, diszes hölgykoszoru is szép számmal. A pohárköszöntések sorát Szigligeti nyitá meg a legelső magyar ember mondott felköszöntésével, a ki Magyarország ünnepelt zeneszerzőjét kitüntetésére méltatta s fejedelmileg járul a nemzeti színház segélyezéséhez. Utána Feleki köszönté föl a jubilátust szépen, melegen. Majd a színházi ügyek ellenőrző miniszteri osztályának élén álló Ribáry emelte föl poharát, kérve Erkelt, hogy a színházat, melynek annyi éven át büszkesége volt, ezáltal is támogassa, s kifejezte abbéli ohajtását, hogy az új operaház Erkel egy új dalművével lehessen megnemzítve. Ekkor fölállt Ernesto Rossi, s beszélt olaszul, de oly szépen, ékesen, hogy a ki a latinhoz, franciaéhoz sejtett valamiképp, mindenki megérthette. Olaszország, ugymond, a művészet hazája, így tehát neki szabad lesz szót emelnie, a hol a művészet diadalát ünneplik. Rokonszenvesen emlékezett meg a magyar műpártólásról, a művészet iránti fogékonyágról; fölhozza ama számos közös jellemvonásokat, melyek a magyar és az olasz nemzetet testvéreké fűzik, fölemlíté a hatást, melyet reá Erkel dalműve tett s végül a magyar zeneköltő életével fejezte be szavait. Ezután egy nő emelt poharát, Kassainé asszony s éltette a klasszikus tragédiák ez idő szerint legnagyobb személysítőjét, Rossit; majd Szigligeti beszélt Erkel nevében, köszönetet mondva az iránta tanúsított megható rokonszenvért, végül éltette hazánknak a világ által irigylet egyik büszkeségét, Liszt Ferencét, ki szintén jelen volt. Ujházi a vendégművésznőre Hauckra s végül Felekiné asszony Doppler Ferenczre mondott talpra esett, tetszéssel kísért felköszöntést. A társaság derült kedélyhangulatban mulatott egész estig s végül mindenki azzal az ohajtással távozott, vajha Erkel most készülő dalművének „Brankovics Györgynek” is ily szépen megünnepelhetnék 200-ik előadását.

Irodalom és művészet.

— Hugo Viktor „1793” czimvel megjelent legújabb regénye francia nyelven Párisban 40,000 példányban adatott ki. Mint halljuk, magyar fordítása is élénk érdekeltségnek örvend, s már az első napokban több száz példány elkel belőle. Ez alkalomból egyik lapunk megjegyzi, hogy nálunk gyakran panaszkodnak, hogy a magyar könyvek szerfölött drágák. Ez a panasz azonban alaptalannak bizonyul be, ha az újabb francia és angol munkák bolti árát tekintjük. Így míg Hugo Viktor „1793” czimű új regényének három kötete a magyar fordításban csak öt forintba kerül, az eredeti francia kiadás minden kötete 7 franc 50 centime, a mi bizonyára jelentékeny különbség. És ez így van minden új munkánál, főleg pedig azoknál, melyek nagyobb és gyors elterjedésre számítanak.

— A nemzeti színháznak a mult hét folytán érdekes előadása volt. Február 20-án adták elő Berzsek Árpádnak a színház népszimnii pályázatánál 100 arannyal jutalmazott „A Székelyföldön” czimű népszimnii vet. zsűfölt ház előtt. A pályanyertes mű híre vonzott, de még inkább vonzott tárgya, mely egészen új s újmutatás látszik lenni arra a gazdag bányára, melyből a népszimniiók a legbecesebb anyagot találhatják. Es ez eltagadhatatlan érdeme a szerzőnek, bármennyire hibás is más különben a mű koncepcziója, s bármily hiányokat mutat is föl drámák és aethetikai tekintetben. A színházi ügyek méltatására nagyobb térrel rendelkező hírlapok is csak az anyagot, melyből e mű készült, találják méltánylandónak, míg minden egyéb részét elítélik. De ez az egy oldala megérdemli az elismerést. A szerző ugyanis a székely földet igyekszik bemutatni

népszokásaival, észjárásaival, jellemzőbb vonásaiban és nyelvében, s bár ez sem mindenben sikerült neki, de a legapróbb részletekig kiterjedt rendezés ügyesen takarja el a hiányokat. A színház ez alkalomra egyenesen a Székelyföldről hozatta meg az őltözékeket, a harisnyát, zekét, a nők szalmakalapjait stb. s a díszletek a világtárlati székely ház mintája után készültek. A darabban legnagyobb hatást tett néhány valóban szép, törül metszett székely népdal, a székely és az oláh táncok. E tulajdonságai egy ideig fenn fogják tartani a darabot.

— Benedek Aladár „Árnyak, sugarak” czim alatt közelebb megjelent költemény-gyűjteményére az előfizetési határidő egy hónappal meghosszabbított, s így a könyvet márcz. végeig még mindig előfizetési áron (fűzve 2 frt, diszkötésben 3 frt) lehet megrendelni Aigner Lajos pesti könyvkereskedésében. A tehetséges ifju költőe legújabb költemény-gyűjteményét, melyből mai számunk egy mutatványt is közöl, ismételve ajánljuk a költségtudó közönség figyelmébe.

— Türschmann Richard jónévi Shakespeare-főolvasó Pesten két főolvasást tartand és pedig pénteken Macbethből, vasárnap Sophokles Antigonájából, a Hungária-szálloda termében. A főolvasó vagy inkább recitáló figyelemreméltó egyéniség; szeme világtól van megfosztva, de a természet e hiányt gazdagon kárpótolta egy más organumában.

— Veszprémben Galamb István aljárás-bírótól „Az igazság terén ne experimteljünk” czimű, 44 lapra terjedő munka jelent meg, mely az igazságyügyér által javaslatba hozott „örökösödési eljárás”-t, mint hibás és károkat okozó bírálást, a bíráló a jogász-közönség és képviselőházi tagok figyelmébe van ajánlv.

— (Sz. J.) Hirlapirodalmunk 1874-ben. A „Vasárnapi Ujság” jelen évi számaiban közölt kimutatásainkat a következőkkel egészítjük ki: 216. Békésmegeyi Közlöny. Társadalmi ismeretterjesztő, kereskedelmi és gazdasági hetilap. (B-Csaba.) Szerk. és kiadó-tulajdonos dr. Báttaszki Lajos. Megjelen minden vasárnap. Ára 5 frt. (Keletkezett febr. 1-jén.) 217. A Pénzügyőr. Ismeretterjesztő és szépirodalmi folyóirat, a m. kir. pénzügyőrség sakkközönsége és arczképesornak. (Pécs.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Dobos Nep. János. Megjelenik a hónap minden 10-ik, 20-ik és 30-ik napján. Ára 4 frt. (Keletkezett febr. 1-jén.) 218. Felvidéki Közlöny. Társadalmi hetilap. (Rimaszombat.) Szerk. Gothárd Endre; kiadó-tulajdonos Kármán S. Megjelen minden vasárnap. Ára 6 frt. (Keletkezett febr. 15-én.) 219. Közlekedés. Postai szaklap. Szerk. és kiadó-tulajdonos Balás Sándor. Megjelen minden esütörtökön. Ára a „Postai Dijszabványok”-kal mint melléklettel együtt 6 frt, melléklet nélkül 5 ft. (Keletkezett febr. 19-én.)

Megjelenik ez időszerint 215 hirlap és folyóirat magyar nyelven.

Közintézetek, egyletek.

— A magyar tud. akadémia febr. 23-ki összes ülésében Gönczy Pál tartott emlékbeszédet Kovács Gyula elhunyt tag fölött, ki egykor a természettudományok kitűnő munkása volt, míg később a testi szenvedés valódi mártírja lett. A jeles emlékbeszéd azért nem ismertettük bővebben, mert Kovács Gyula életrajzát (arczképével együtt) lapunk mult évi folyamában közölt. Ez emlékbeszéd után az összes ülési folyó ügyek elintézésére kerülendő a sor, a főtitkár legelőször is bejelenté Török János halálát. Azután bemutatja Udvarhelyszék közönségének levelét, melyben kéri, hogy a székely kívándorlás megállítására végett Královanszky György által 1868-ban tett 10,000 frt alapítvány, melynek kezelését a végrendelező az akadémiára bízta, fordítottassék a székely népnevelés ügyének előmozdítására (különösen iskolai ösztön-dijakra), minthogy a népnevelés által lehetne leginkább hatni a kiköltözés akadályozására. Es úgy áttétetett az akadémia alapítványi bizottságához, azon utasítással, hogy az illető vidék viszonyait ismerő akad. tagokat is megkérdezzén, adjon az ügyről véleményét.

— A Kisfaludy-társaság febr. 25-én tartott havi ülésében a főolvasások sorát Dux Adolf

nyitá meg „a nevetés élettana és komikuma” czimű értekezésével, melyet nagyrészt Heckel Ewald hasonló czimű könyve után készített, a mint ezt értekezése elején kijelent. Értekezés szerint a nevetésben a kellemetlen és kellemes érzet harcol egymással, míg ez utóbbi túlsulyra vergődván, az előbbi ugyszólván egészen elfelejteti; ezután taglalja a kellemes és kellemetlen érzet kuforrásait, majd meg fiziológiai oldalát tekintve a nevetésnek, konstataálja, hogy ez nem önkényes, és az emberi akaratától függő helyzet, hanem az emberi erőn kívül van helyezve. Lehet ugyan elnyomni a nevetés külső jeleit, a hangos nevetést, de a nevetési inger soha sem. — Ezután Vadnay K. Beóthy Zolt „Jött-ment” czimű beszélyét olvasta föl, mit a hallgatóság szintén tetszéssel fogadott. Majd Névy László néhány új meséjét olvasta föl Gregus Agost. Végtré néhány folyó ügy tárgyalatokat. A nemrég elhunyt Harkányi Fülöp 1000 frtot hagyományozott a társaságnak, mi halás tudomásul följegyeztette. Györi Vilmos elkészíté a Don Quixote második kötetét, ez utóbbira nézve Léway József lesz a bíráló. Nagy Sándor nevű kömves poéta jókora csomó verset küldött be, melyről Dalmady és Arany László mondanak majd véleményét. Végre Rákosi bemutatja Evva Lajos érdekes munkáját „A magyar művészet-ről. Képek a hazai népzénet történetéből”; e munka fölött Toldy Ferencz s Bartalus fognak bíraskodni. Ez ülésben Gyula i Pál két indítványát fogadták el: első az, hogy a rendes tagi munkálatok, mielőtt az „Évlapokba” fölvetésnének, bírálat alá adassanak; a második az, hogy a vendégek főolvasásaiért egy tag vállaljon mindig felelősséget.

— Az iparmuzeumi alap javára rendezett főolvasások elseje vasárnap d. u. 3 órákor szép közönséget gyűjtött a m. nemzeti muzeum diszturmébe. Két főolvasás volt ez alkalommal. Keleti Károly, az iparmuzeumi bizottság elnöke, mintegy bevezetősül, az iparmuzeum keletkezési történetét adta elő, s egyszersmind az iparmuzeum céljait tüntette föl általános vonásokkal. — Utána Pulszky Ferencz az apró domborművekről, nevezetesen a pénzékről és más érekekről, továbbá intagliókról és kameákról szolt műipari szempontból; nevezetesen a pénz előállításával öszekötött technikáknak történeti fejlődéséről, s a művészet és iparágak többszörös emelkedéséről és hanyatlásáról. Ez előadásnak érthetőbbé tételére bő gyűjtemény volt kiállítva, melynek nevezetesebb tárgyait nagy szakértelemmel és szíveséggel magyarázta. Az iparmuzeum alapjának gyarapítására szánt többi főolvasások vasárnapként d. u. 3 órákor tartatnak, s reméljük még látogatottabbak lesznek, mint az első volt.

Egyház és iskola.

— Egyetemj tanár kinevezése. A király dr. Vécsey Tamás eperjesi ágost. evang. kollegiumi jogtanárt a budapesti egyetemhez a római jog nyilvános rendkívüli tanárává a rendszeres illetményekkel nevezte ki. Vécsey — balközépi képviselő — e kinevezés folytán új választásnak veti alá magát.

— A kolozsmonostori gazdasági tanintézet igazgatójává Laker József, debreczeni tanár nevezetett ki, miután az állásról Kodolányi Antal kénytelen volt lemondani egészségi ok miatt.

Mi újság?

— A király már visszaérkezett oroszországi útjából Bécsbe, a honnan e napokban várják fővárosunkba. Mint a lapok írják, a király mindaddig Budán marad, míg az új miniszterium meg nem alakul. A mostani miniszterek ugyanis már többeknek nyilvan is kijelenték, hogy a mint a király Budára érkezik, beadják lemondásukat. — Megemlítjük itt azt a hirt is, hogy ő fel-sége szentpétervári útját olaszországi ut fogja követni, hogy ő felsége Viktor Emanuel látogatását visszaadja.

— B. Gyulay-Edelsheim lovassági tábornok megérkezett Budapestre, s elfoglalta állását mint magyarországi katonai főparancsnok.

— Deák Ferencz egészségi állapota annyira jóra fordult, hogy orvosa három-négy nap mulva megengedi szobája elhagyását is. Szivgyörcei egészen megszűntek, minek az az üdvös

következménye, hogy megfogytokozott ereje napról-napra, óráról-órára jobban visszatér.

— Kecskeméten a hét folytán történt új képviselőválasztásnál az ellenzék jelöltje Mocsáry Lajos választatott meg egyhangulag országgyűlési képviselővé.

— Egy párisi távirat szerint a francia fővárosban 1875-ben nemzetközi általános kiállítást rendeznek.

— A bécsi világtárlati kormánybiztos Németh Imre fölhívja ama kiállítókat, kik tárgyaikat vagy épen nem, vagy hiányosan kapták volna vissza, hogy erről márcz. 10-ig a magyar kir. biztosságot (Bécs, Nordbahn-Strasse, 32. sz.) pontosan értesítsék, mert azontul a fölszólalásokat nem veszik figyelembe. A kik pedig megkapták tárgyaikat, szintén márcz. 10-ig küldjék be a kézhez vételt igazoló térítványt. A kiknek a kiállítási alap ellen valami követelésük van, ugyane határnapig kell követeléseiket érvényesíteni. A nyert érmekeket és okmányokat csak júniusban és júliusban kaphatják meg az illetők, mert előbb nem készülnek el.

— Tervek. A lánchid-tér szabályozásának terve kedvező foglalkozás volt már a 60-nas évek közepén is, és sok tust, meg festéket elfogyasztottak rá. Most újra elővették a régi plánumokat. A közmunka-tanács műszaki osztálya által készített terv szerint a koronázási domb lehoradtik, s helyébe egyszerű lovaszobor jön, természetesen majd évek mulva. A szobor két felén az akadémia és régi Lloyd-épület felé egy-egy díszes park lesz. Az akadémia felőli park közepén egy, a háztetők fölé nyuló díszes Szent-István szobor emelgetik, az akadémia előtt pedig Szechenyi szobra, a parkot a közepén levő szobor felé egy pazar fényleny berendezett virágliget egészíti ki. A Lloyd-épület felé eső rész hasonlóan lesz berendezve azon különbséggel, hogy itt Mátyás király szobra, mögötte pedig Deák Ferenczé fogna állani. A tér szabályozása és parkirozása három év alatt fejeztetnék be, a költségek 252,736 fttal vannak előirányozva, ebből jutna a fővárosra 147,420 frt, a közmunkatanácsra pedig 105,316 forint.

— Jókai a bécsi börtén. Jókai közelebb a bécsi börtén látogatta meg s így írja le a „Honban: Financziális andalgásainkból egy-egy elrohanó alak kiáltása riszt föl: „Ki vesz magyar keleti vasutat?” Kiszérom kérdi: „hogy?” „Hat és fél?” a válasz (értsd 56 1/2). A kimáló szalad odább. — Képünkben kilátta, hogy nem veszünk hat és fél nap magyar keletit. Nem olyan jó psycholog egy kis ökölnyi gyerek; piszkos inggallérral, borzas fejjél, félreálló szájjal, a ki a betöltetlen árfolyamlatot kezében tartva, oda jön hozzám, azt kérdi tölem: hogy a „Kredit?” Ennek se lesz soha palotája a Ringen. Uj oldalbadőfést kapok: „Ki vesz magyar földhitel?” Megy fölfele. A rohanót föl fogják s magvát képezi egy újabb csoportnak. Magam is benne vagyok; próbálok „haussera” kiabálni, magyar papírról van szó: a ki lelke van! nem engedem a patriotámat! Huszonöt darab nem a világ! „Husz krajczár felül!” — „Ich nehme!” A dolog megindul. Hogy hinak? Megmondom. Van hitelem akár száz darabig! További Magyar hitel emelkedik. Még 60 krajczárral fölül megyünk. Most már „ich gebe!” Nyertem 15 forintot a börténben. Benne vagyok a szerencsében. Most harmadikat szol a harang, a sikeitő zaj tetőpontját éri; a kit még melbe nem ütöttek, megkapja most; az egész nép tódul a kiegyenlítés terembe, a hol a differenziákat rögtön kifizetik, a terem ajtaja mellett van fölragsztva a fekete tábla e fölirattal: „Azoknak a nevei, a kik a differenziákat ki nem fizették.” Ezuttal üres a tábla. En is megkapom a 15 forintomat a vevőtől, adok belőle ötöt az eladónak; tiz forint profitom van. Tudományommal kerestem. Sietek a szállásomra, utközben talállok egy gyümölcsásrus boltot; abban gyönyörű almákat látok kirakva. Ezekből küldök háza Budapestre statió-uteza 80. sz. tizenkét darabot. „Meine Mittel erlauben mir das” — „Mit fizetek érte?” — „Csak tizenöt forintot.” — „No már most tudom, mit tesz a börtén nyerni?”

— A bécsi arisztokrácia köréből. A kölni lap egyik levelezője szerint gróf Metternich Rikárd párisi volt-nagykövetet a neje miatt tették volna végleges nyugalomba. Ugyanis, midőn a világtárlat alatt a csár tiszteletére az orosz követ: gróf Nowikoff bált adott Bécsben, a követ neje betölté. Metternich Paulina hercegnét kérte föl a háziasszony tisztjére, míg a házigazda Lajos főherceg lett volna. A királyné is jelen volt már, midőn a hercegné még mindig késett. Mikor végre eléjött, Lajos főherceg kikelt ellene, mire a hercegné csipősen válaszolt. „Hercegné, felejté, hogy az uralkodó ház egy tagjával beszél.” „Es ön fenséges ur, felejté, hogy egy nővel beszél.” E párbeszéd ügye a király elé került, ki azt mondta rá: „Mind a kettőnek hallgatni kellett volna.” Lajos főherceg nem felede e kellemetlenséget, s midőn nem rég az udvari bálban a sors úgy akarta, hogy Metternich hercegnével táncoljon szemben, azt mondá: inkább nem tánczol, semhogy e nővel szemközött legyen. Nem is tánczolt. Metternich herceg e miatt elégteltel kívánt, s az uralkodó úgy akará, hogy fivére kérjen bocsánatot a hercegnétől. Ez meg is történt két katonasízt előtt, hanem aztán Metternich herceg sem lesz többé nagy követ. Így beszél a párisi szalonokban.

— A színházi jegyekkel üzérkedést kezdtek a bécsiek példája szerint a pesti hordárok is. Minden vonzóbb előadásnál jólétre megveszik a jegyeket, aztán nagy áron szózzák a közönségre. Így történt, hogy „Hunyadi László” előadására csak a hordárok utján s dupla megtripla áron lehetett jutni. Végzőn azonban dél körül a rendőrség beavatkozott, a jegyeket elkoboztatta a hordároktól, s visszaadta a színházi pénztárhoz. (Persze ott aztán újra kezdődik a hetz.) Ezuttal meg visszaadták a hordárok pénzét, azon megjegyzéssel, hogy ismétlés esetében egyéb is történhetik meg.

— Rabló-támadás Budán. Febr. 21-én este nyolcz órákor Klugweitt gyógyszerészségét, a mint a budai akácfa-utcán keresztül hazament, két rabló megtámadta, ökleikkel arcon csapták, zseborájától megfosztották és kabátját is el akarták tőle rabolni; de az egyik azt mondá: „Ne vedd el prémes kabátját, mert ez könnyen árulónk lehetne”, mire a rablók elillantak. Az eset a budai kapitányságnál bejelentetett.

— Megették a farkasok. Január hó 25-én, mint az „Agrar Zeitung” jelenti, egy Marko Nikolics nevű földmivest, ki a pozariki erdőben sertéseket őrzött, szétéptek a farkasok és megették.

— Főnyeremény. A magyar sorsjegykölcsönnek m. hó 15-én történt húzása alkalmával az egyik főnyereményt, 15,000 frtot, s néhány melléknyereményt (összesen 26,665 frtot) a vágvolgyi vasúttársulat nyerte el.

— Régi emlék a török időből. A volt budai városház tanácsstermében már a törököknek Budavárból való kiűzetése óta őriznek egy csinos faragott képet, mely a törökök kiűzetését ábrázolja; a kép hátsó felén ez van írva: „Mathaeus Eck 1687.” Ez az Eck állítólag fégyencz volt. A fővárosi tanács ezen képet a nemzeti muzeumnak szándékozik ajándékozni.

— N.-Kikinda környékén egy cigány juhott lopott. A morét ép azon pillanatban fogták el, midőn társaival a lopott jószágot lakomának akarták elkészíteni. A község börtöne sokkal kisebb volt, hogy az egész társaságunk helyet adhatott volna, de más különben sem volt elég biztos. Tehát elhatározták, hogy a cigányon elhuzzák a 25-öt. Az első ütésre oly különös hangok hallatszottak, hogy a végrehajtást azonnal félben hagyták. A cigány nyúl nadrágját levettették s abban különféle apró lopott tárgyakat találtak. A karváltottak összedoboltattak. A cigány kikapva a magáét, társaival eltolonoztatott.

Halálozások.

Csacsó Imre, jogtudós és legfőbb itélőszéki bíró, a magyar tudományos akadémia tagja, febr. 23-án meghalt. Művei közt legnevezetesebb a „Büntetőjogi elméletek”, mely 1843-ban jelent meg. Egyéideg mint jogtanár is működött Kassán, majd pedig Győrben, míg utóbbi időben a legfelsőbb bíróságnál foglalt előkelő helyet. Vácson született 1804-ben.

Urbanovszky Jusztin, a budapesti kir. itélőtábla tanácselnök, febr. 15-kén hagyományban elhunyt 57 éves korában. Benne a magyar bírói kar egyik legjelesebb tagját veszté el.

Perger Ignác, a fővárosi biztosság tagja, febr. 26-án 85 éves korában meghalt. 1789-

ben született, József nádor alatt alelnöke s buzgó tagja volt a szepítő bizottmánynak s a 100-as polgárságnak. A pestvárosi képviselők közt a leg-
régiebbek egyike volt; 1831. nov. 21-én választatott meg a városi kultúntas tagjává, és azóta mindig a városi képviselőbenült.

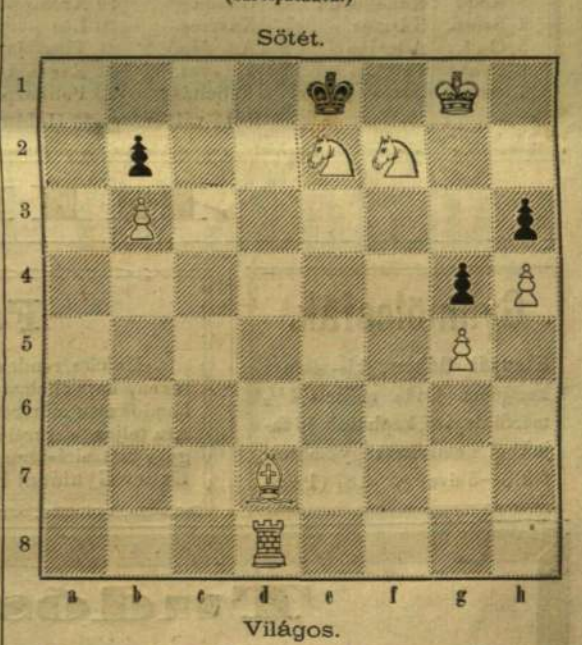
Mikó Antal, Csikszék főispánja, február 19-kén hunyt el Csik-Zsögödon. A Székelyföldön köztiszteletben részesült férfi a 60-as évek óta buzgón működött a közpályán, s a magyar országgyűlésen is volt képviselő.

Meghaltak továbbá: Losonczy István, a komárommei ügyvédnek nesztora, 73 éves korában, kolosemai birtokán, — Lipesci Kálmán, törvényszéki bíró, Nagy-Károlyban, — Balogh József, sopronmezei rőtök-műszaki érdemútanító, — Budai Goldberger Lipót, fővárosi nagykereskedő, Nizzában, hol betegsége miatt keresett enyhülést, — Varga Hugo, temesmegyei szolgabíró, Vingán, — Daraba József, arvaszéki előadó Győrben, — Balhazár Mátyás, mérnök, s közelebb a kereskedelmi miniszteriumban műszaki számtiszt, 69 éves korában.

A külföldről ismét két jeles tudós halálhíre érkezett. Dr. Bock Ernő, lipesci egyetemi tanár, mint a természettudományok s kivált az orvostan népszerűsítője volt nevezetes. Egyik legjeleseb művét „Az egészség négy könyvé”-t a magyar közönség is igen előnyösen ismeri és használja. — Quetelet, belga tudós, egy addig bölcsőjében volt tudományt, a statisztikát emelte föl s szilárdította meg s művei korszakot alkottak a tudomány történetében. Quetelet nagy volt mint ember is. Belgiumban ő volt a tudomány központja, ő lelkesítette az ifjakat, Európában s hazánkban is nem egy ifju tudós nyerte tőle az ösztön a kutatásra.

SAKKJÁTÉK.

748-ik sz. feladvány Gérecz Károlytól (Sárospatakon.)

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 738-dik számú feladvány megfejtése.

Az angol feladványtornából.

Vil.	Söt.
1. Ba3-a8	Kg4-f5(a)
2. He4-f6	Kf5-f6
3. Fe4-e6	f7-e5
4. Ba8-f8 mat	

a)

1.	Kg4-f3
2. Ba8-a2	Kf3-e4
3. Ba2-g2	Ke4-f5 -f3
4. Fe4-d4-d5 mat	

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sziget-Cépen: Mayer Károly. — Csicsán: Pick Mór. — A pesti sakk-kör.

Statisztikai jegyzetek.

— Az európai államok adóssága a mult év folyamában ismét jelentékenyen növekedett, s a jelen pénzügyi helyzet épen nem nyújt vizsgálató képet. 1873. végén egyes országok szerint az államadósságok összege következő volt: Franciaországban 9000 millió forint, esik tehát minden lakosra 250 frt; Angliában 7925 millió frt, fejenként 200 frt; Olaszországban 3600 millió frt, fejenként

130 frt; Ausztriában 2100 millió frt, fejenként 100 frt, Magyarországon 1021 millió frt, fejenként 60 frt; Oroszországban 3750 millió frt, fejenként 45 frt; Spanyolországban 2625 millió frt, fejenként 150 frt; Németországban 1685 millió frt, fejenként 42 frt; Törökországban 1306 millió frt, fejenként 46 frt; Németalföldön 825 millió frt, fejenként 230 frt; Portugáliában 772 millió frt, fejenként 190 frt; Belgiumban 285 millió frt, fejenként 55 frt; Görögországban 205 millió frt, fejenként 140 frt; Dániában 130 millió frt, fejenként 75 frt; Svédországban 65 millió frt, fejenként 15 frt; Romániában 60 millió frt, fejenként 15 frt; Norvégországban 20 millió frt, fejenként 12 frt; Svájcban 15 millió frt, fejenként 5 frt; Luxemburgban 5 millió frt, fejenként 15 frt. — Az európai államok adóssága tehát mindössze 40,000 millió frt, s így átlag egy-egy lakosra 133 frt jut; ezen átlagot azonban hét állam meghaladta. Legelől áll a szomorú lajstromban Franciaország, melyben a lakosságra fejenként eső összeg majdnem kétszeresen meghaladja a fentebbi átlagot; legkevesebben áll Svájc, hol csak 5 frt esik egy-egy főre.

— Oroszország évenként összesen 32 millió rubelt ad ki oktatási és közművelődési célokra. Van 44,038 iskolája 1,526,850 tanulóval, tehát 80 milliónyi lakosság közt minden 50 emberre esik 1 tanuló.

Nemzeti színház.

Péntek, febr. 20. Először: „Székelyföldön.“ Népszínmű 3 felv. Irta Berczik Árpád.

Szombat, febr. 21. „Bolygó hollandi.“ Opera 3 felv. Szövegét s zenéjét írta Wágner Richard. Vasárnap, febr. 22. „Székelyföldön.“ Népszínmű 3 felv. Irta Berczik Árpád. Hétfő, febr. 23. „Bánk bán.“ Eredeti szomorú játék 5 felv. Irta Katona József. Kedd, febr. 24. Diszelőadás. 200-dikszor: „Hunyadi László.“ Eredeti opera 4 felv. Zenéjét szerzette Erkel Ferenc. (Hauck Minnie k. a. mint vendég.) Szerda, febr. 25. „Csók.“ Vigjáték 3 felv. Irta Dóczy Lajos. Csütörtök, febr. 26. „Blüvs vadász.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Weber K.

Szerkesztői mondanivaló.

— „Bolond!“ Kevésbé sikerült versei közt (mert vannak valóban sikerültek is, melyeket mindig szívesen veszünk), ez talán a legkevésbé sikerült. Kegyednek túl kell már lennie a mohóság ama korszakán, melyben a gondolat-villanatot, meg sem várva, megérlelődik s eszmévé tömörül — egyszerre papírra vetni oly türelmetlenül sietünk, mintha égetné agyvelőnket; azon a korszakon, melyet „nem türi a tiszta papírost“ jellemez legjobban. A „Bolond“-ból is, bár a bolondság s bölcsesség ily ironikus szembeállítás nem új gondolat, lehetett volna csinálni valamit, több megfontolással, a mi több világosságot is hozott volna a most oly kuszált, itt-ott egészen érthetetlen sorokba. Pl. az utolsó sort „s oly nyomorult, mig ott zokog“ senki

meg nem értheti; ki zokog ott, mért zokog? el sem képzelhetjük. — Üdv velünk! — Pásztló. P-i. A költeményt köszönettel vettük. A kérdészet ügyben a mai körülmények között nincs remény a sikerre.

— Nyitra. P. D. Hiszen jó lehetett az az É. G. a maga idejében (ámbar már akkor is elkésett!) de most — hagyjuk pihenni örök álmában, a feledésnek! — Az újabb küldeményt a közlők közé soroztuk.

— Kassa. M. V. Megjötték s használni is fogjuk.

— Szend. „Olvasó kör.“ A „V. U.“ januári számai már teljesen kifogytak, s így az előfizetést csak februártól kezdve számíthatja a kiadó-hivatal.

— Egerhegy. A reklamacziót átadtuk a kiadó-hivatalnak. A tévedés abból származott, hogy az utalványlapon nem volt fölírva: melyik lapra küldetik az előfizetést.

— Nagy-Várard. B. J. Későn érkezett! Kéziratban elküldjük az illetőnek.

Nyilt-tér.

Ügyes fametszők

külföldön, jó fizetés mellett, foglalkozást találhatnak. Közlebbi értesítést nyerhetni Walla József fametsző-műintézetétől (München, Reichenbachstrasse, 31. II. em.) A kik alkalmazást kívánnak nyerni, ide néhány próbanyomatot küldjenek.

TARTALOM.

Erkel Ferenc (arozkép). A gyermekkor s a fenyveserdő... — Tellmarch (folyt.). — Koldusbot. — Az agyféltekék. — Fiddletowni történet (folyt.). — Hogy utaznak Oroszországban? (képpel). — Egyveleg. — Melléklet: Petőfi levelei 1849-ből. — A székely leányok Brassóban. — A philadelphiai világiárlat (két képpel és négy ábrával). — Az Erkel-ünnepély. — Irodalom és-művészet. — Köztársaságok, egyletek. — Mi újság? — Halálhírek. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt tér. — Heti naptár.

Felolós szerkesztő Nagy Miklós. (L. csokor-utca 11. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-és Hetinap	Katholikus és protestáns naptár	Görög orosz naptár	Izraeliták naptára	Hold
	márczius	febr. (6)	Adar. R.	
1 Vasár	D 2 Albin pk.	D Reminse.	17 E 1 bójtben	12
2 Hétfő	Simplicius	Simplicius	18 Leo pusp.	13
3 Kedd	Kunegunda	Gauda	19 Archippus	14
4 Szerd.	Kázmér	Kázmér	20 Leo püspök	15
5 Csüt.	Adorján	Ad. Jenő	21 Timoteus	16
6 Pént.	Frigyus	Frigyus	22 Eugenia	17
7 Szom.	Jézus tövis k.	Felicitás	23 Polikárp	18

Hold változása. 9 Holdtölte 3 óra 38 perczkor reggel.

HIRDETÉSEK.

Gyümölcsfák.

Klauzál Gábor, kis-tétényi kertjében Buda mellett 1 1/2 mérföldnyire, kaphatók, jó fajokból nemesített gyümölcsfák 3-5 évesig. 187 (1-2)

Fényképészde.

Mohács, rendezett tanácsos városban a Duna partján és jelentékeny hajó állomással egy fából készült és szállítható észak-homlokzatu műterem eladó. Ott helyütt verseny e téren nincs. Ára teljes felszereléssel 800 frt, e nélkül 400 frt, és az első magyar biztosító-társaságnál biztosítva van. Tudósítást nyerhetni Exner Gyulánál Pécsen, Baranyamegyében. 186 (1-2)

Tudósítás

Haas Fülöp és Fiaitól.

Vonatkozással azon korábbi tudósítványunkra, miszerint f. évi márcziushó 1-én új üzletünkbe költözünk s a jelenlegiben végeladást rendezendünk:

Kénytelenek vagyunk a t. cz. közönség tudomására hozni, hogy új üzletünk berendezési nehézségei által akadályoztatva az átköltözést, valamint jelenlegi üzletünkben a végeladást is, csak

folyó évi márcziushó 16-án

nyithatjuk meg.

Mely késedelem azonban alkalmat szolgáltatott arra, hogy árucikkeinket tömeges mennyiségben szállíthatattuk ide, s így nemcsak fényesen berendező új üzletünket a legválógotabb árucikkekkal gazdagon láthatjuk el, valamint a végelárusításra szánt cikkeinket is nagy választékban állíthatjuk ki.

Rendkívüli olcsó áraink és solid kiszolgáltatás tekintetéből, a t. cz. közönségnek számos látogatását reményelve, mély tisztelettel ajánlkozunk

Haas Fülöp és Fiai.

188 (1)

Most jelent meg
harmadik kiadásban:
KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.

TÜZETES UTASÍTÁS
A KONYHAKERTÉSZET, VIRÁGMIVELÉS
ÉS
GYÜMÖLCSTENYÉSZTÉS KÖRÉBEN.

A legújabb kútfő után
írta
GALGÓCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHÁLY.
(8-rét, 285 lap.)
Ára füzve 80 krajczár.

Franklin-társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest, egyetem-
utca 4-ik szám.

„Árpád“ budai keserűviz-forrás
Strassenreiter Ignácze.

Ezen ásványvíz 1000 súlyrészében foglal-
tatik:

Kénsavas Magnesia	18,0655
Kénsavas Natron	18,6546
Kénsavas Kalium	0,0191
Chlornatrium	1,5820
Szénsavas Natrium	0,0862
Szénsavas Calcium	0,9865
Szénsavas vas	0,0058
Timföld	0,0155

Ezen ásványvíz 1000 súlyrészében foglal-
tatik:

Kovavas	0,0145
Jodnatrium	0,0091
Szabad szénsav	0,327 k. c.
Egy bécsi font = 32 lat víz tartalmaz bécsi szemerekben 302,6825 szilárd alkat- részeket. MOLNÁR JÁNOS vegyész s a m. kir. természettudományi társulat rendes tagja.	

Az „Árpád“ budai keserűviz-forrás a következő betegségekben próbáltatott már meg, s használtatott kedvező eredménnyel:

1. Mindazon betegségekben, melyek a lomha székürülésből származnak. — 2. Az altesti bő-szenv, s annak utóbetegségeiben, mint a lépnek vérell tulterheltsége, az altesti mirigyek, valamint az aranyérrel. — 3. Az összes emésztésszervek nyálkahártyájának fájdalemában, idült hurut (meghülés) s a nyálkának túlságos elklüfítésénél. — 4. A tüdőnyálkahártya idült betegségeiben. — 5. Eredetileg börfájdalmakban, melyek a nyelvek megrongált mineműségéből s a vérenek torlódásából származnak. — 6. Közvény s tagszakgatásnál. — 7. Azon összes esetekben, hol vértorlódások által az emberiség testének nemes részét ellen, szédülés, felfújás, szívdobogás s mellgöcsök idéztetnek elő. — Kitérő hatását gyakorol továbbá nőknél a havi DISMENORHEA s AMENORHEA, s mirigydagadatok esetében.

A legbiztosabb és legkellemebb szer
váltóláz ellen,
különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni
nem képesek, a

Chinin-csokoládé
és a
Chinin-czukor

Roznyay M. gyógyszerész-től Zomban Tolnamegyében,
melyeketa magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése
Flumében pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jóhírű
gyógyszertárában.

A hamisításoktól óvakodni kell!
Mindenki csak a Roznyay M.-féle pályakoszoru-
zott kézziményt kérje és fogadja el. 185 (15-0)

Első cs. kir. szabadalmazott dunagőzhajózási társaság.

Aluljegyzett tisztelettel jelenti, hogy
vasárnap f. évi márczius 1-jén
naponkinti személyszállítások
kezdődnek

Budapest és Mohács
valamint
Budapest és Paks

között, és további rendelkezésig következő rendben történnek, és pedig:

Budapestről Mohácsra: déli 12 órakor (első menet márczius 1-én).
Mohácsról Budapestre: 1 órakor délután, a pécsi vasúti reggeli vonat megérkezte
után (első menet márczius 2-án).
Budapestről Paksra: 11 órakor délelőtt (első menet márczius 1-én).
Paksról Budapestre: 7 órakor este (első menet márczius 1-én).
Budapest, 1874. évi feruár 25-én.

A magyarországi forgalmi igazgatóság.

Az előhaladt időny miatt egészbeni
végeladása
nagy
szőnyeg-raktáramnak
jelentékenyen alábbszállított árak mellett.
176 (1-4) **Poll János.**
Eladási helyiség József-tér 10. szám.

180 **Éljen Ausztria!** (1)
kiálték fel, midőn január 21-én Orlleó R. menyniség-tanár
játéka utasítása szerint Berlinben, Wilhelmstrasse 125, a prágai
huzásban 80, 68, 59. számokra
egy ternöt nyertem.
Éljen azon ország! mely lehetővé teszi, lakóinak oly csekély
betételekkel oly nevezetes öszegeket nyerni. Egy második Éljen!
Orlleó tanár urnak! Müködjék még sokáig az emberiség javára.
Béca. Renner Rezső.

179 **Lőrincz István** (8-12)
lábbeli gyárnok
Budapesten, országút 19-ik szám alatt
ajánlja férfi-, nő- és gyermeknemű lábbeli gyártmányait,
melyekkel az 1872. é. kecskeméti országos kiállításon bron-
z, s aligmult bécsi világkiállításon pedig érdem-éremet nyert.
Megrendelések helyben és vidékre, nagyban és kicsinyben
a legnagyobb pontossággal eszközöztetnek. Vidékeknek ren-
des mértékűnél is, csupán centimeter, sőt viselt lábbeli után
a legkényelmesebb lábbellek utánvétellel küldetnek.
Netalán készletben nem található mértékű lábbelít
(kivéve hosszúsáru csizmát) gyára kitérő berendezése mellett
gépek segítségével, 2 óra alatt, szinte jótállással elkészít.

174

Amerikából

a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában
váczi-utcza 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianók a bel- és külföld leghirveesebb gyáraiból jótállás mellett a legolesőbb áron kaphatók.

Pályázat.

Szentes város 2-ik osztályú polgári leány-tanodájához egy nevelő, illetőleg tanítónői állomásra pályázat hirdetettik. Pályázni kívánó hölgyek az 1868-ik évi XXXVIII. t. cz. 183. §-ban előirt képesítvényt tartoznak igazolni. A betöltendő állomáshoz a növendékek felügyeletén, illetőleg nevelői gondozásán kívül hetenként 24 órai tanítási kötelesség van csatolva, — melyre nézve a tantárgyak beosztása a városi iskolásköznek tartatik fenn. Ez állomáshoz a tandóánál lakás és 600 ft. évi fizetés (a hivatolt törvény 145. §-a szerint 2% levonással) van csatolva. A pályázatok az iskolásköz elnökehez f. évi márczius 20-ig nyújtandók be. A megválasztandott tartozik állomását f. é. ápr. 12-én elfoglalni. E határidőre nézve halasztást, a pályázati kérvényben külön pont alatt lehet kérni. Szentes, február 10-én 1874. Csukás Benjámin, az iskolásköz elnöke.

Aruház megnyitás!

Ezennel tiszteletteljesen tudatjuk, hogy kész fehérnemű, vászon, asztalnemű és szövött áru

gyári raktárunkat

folyó évi márczius 2-án aruházunkba váczi-utcza 4-ik szám tettük át, mely tözsomszédságban van azon házzal, melyben raktárunk 71 év óta fenáll. Eddigi szives pártfogásért köszönetünket mondva, magunkat további kegyeibe ajánlva maradunk mély tisztelettel

Kollarits József és fiai
„YPSILANTHOZ.”

185 (1)

A „Franklin-társulat” magyar irodalmi intézet kiadásában (Budepesten, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelentek és minden könyvtárusnál kaphatók:

SZÉPIRODALMI UJDONSÁGOK.

- Jókai Mór. **A köztív ember fia.** Regény. Második kiadás. **Öt hét léghajón. Utazás Afrikában.** Jules Verne „Cinq Semaines en ballon” című műve után. (8-rét 168 lap) füzve 1 ft. 20 kr.
- Gróf Zichy Géza. **Az álom regénye.** (312 lap, 8-rét) füzve 2 frt.
- Marlitt E. **A pusztai hercegnő.** Regény. Fordítá Beniczky Irma. (8-rét, 567 lap), 2 kötet, füzve 2 frt.
- Young A. **Az elveszett okmányok.** Angol-amerikai elbeszélés. Fordítá Kuliffay Ede. (8-rét, 176 lap.) Füzve 60 kr.
- Gerstácker Frigyes. **Végzetek.** Regény. Fordítá Zólyomi J. (8-rét, 160 lap) füzve 60 kr.
- Byr Róbert. **Lejtős uton.** Regény. Három kötet. (8-rét 288, 273 és 288 lap) füzve 3 ft.
- Verne Gyula. **Utazás a holdba és a hold körül.** Francia mű után átdolgozva. A tizenegy ívre terjedő, csinos kiállítás s 12 képpel díszített munka ára csak 1 ft. 20 kr.
- Freytag Gusztáv. **Kalmár és báró.** „Soll und haben” című regény után németből fordítva. Két kötetben. (Kis 8-rét, 151, 216 lap.) Harmadik kiadás. Füze 2 ft.
- Galantai A. E. **A hontalanok.** Genre-képek. Két kötet. (I. kötet, 8-rét, 208 lap, II. kötet, 8-rét, 232 lap) füzve 2 ft. 40 kr.
- Tótvölgyi Titusz. **A honarúlok.** Regény 3 kötet. Füze 3 ft.
- Tótvölgyi Titusz. **Az ezüst vitéz.** Regény a tatárpusztítás idejéből. Négy kötet. Füze 4 ft.
- Tótvölgyi Titusz. **Tavaszi levelek.** Beszélyek. Második kiadás. (8-rét, 216 lap) füzve 1 ft.
- Tótvölgyi Titusz. **Szivek világa.** Beszélyek két kötet. (346 l., 8-rét) füzve 2 ft. 40 kr.
- Tótvölgyi Titusz. **Az anyák büne.** Regény 4 kötetben, füzve 3 ft.
- Tótvölgyi Titusz. **A rónák vése.** Képekkel. (8-rét, 244 lap) füzve 1 ft. 20 kr.
- Litky Andor. **A Porlaky-család.** Regény. Három kötet (8-r.) füzve 3 ft.
- Mühlbach Luiza. **A kártyakirály.** Tört. beszély, ford. ifj. Vass Andor. — Roskowska M. **Az utolsó órában,** ford. K. E. — Hahn Ödön. **A titkos szerelem.** Novella. (288 lap, 8-rét) füzve 1 ft.
- Schwarz Mária. **A mostoha leány.** Elbeszélés. Ford. B. Géza (256 lap, 8-rét) füzve 1 ft.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utcza 4-ik szám).

Malólirottak

Brauswetter János,

chronometer és műórás

urnak 26 év óta fenálló óratulajdonos Szegeden szállóvárosában, készséggel és részleljálatlanul a legmelegebben ajánlat.

126. Hataler Ágoston theologus Décs.
Harth Gusztáv Polgár.
Igar Dénes Sárospataki.
Juhász János Szécsény.
130. Jonnel N. m. k. postamester Hradec.
Károcsányi Miklós a tiszassabályozási társulat főnöke.
Kiss Tamás Kun-Szt. Márton.
Kassa Károly Alattyán.
Kosztolányi Ágoston Mező-Túr.
135. Kúdy József Jégvár N.-Mihály.
Kalmár Viktor B. Diószeg.
Kis Sándor m. k. tr. t. Szolnok.
Kovács Alajos m. k. pénzt. főv. Sümeg.
150. Stern Mór könyvívő Szeged.

BRAUSWETTER JÁNOS

chronometer és műórás, az első valódi kúros nádkül felhuzható remontoir inges-órák szabálmányos felhuzója, ki az 1871-ik évi londoni világkiállításon kitűnő díjnyeréssel részesült az 1872-ik évi kecskeméti ipar-kiállításán és az 1873. bécsi világkiállításon pedig, valamennyi kiállításon volt órák fölött a győzelmet aratva, mint annak idején ezt a lapok is föltették; — továbbá külföldön, különösen pedig a franczia Svájc országában 12 éven át az óraművészet minden titkát magáévá tette és a hozzávaló gépekkel el van látva, valamint Münchenben is az ólmélet és gyakorlati vizsgáit eddig még senki által meg nem közelelték sikerrel végezni.

Árjegyzék:

Férfi-órák	frt.	frt.
Ésüst heng. óra 4 rubinnal	10-12	Arany ugyazas duplatokk. 69, 65, 70, 80
„ „ aranyz. ugról.	13-14	„ valódi remontoir hor. órák
„ „ dupla	15-17	„ kristályüveg. 53, 70, 80, 90
„ „ kristályüveg.	14-17	„ styan dupl. 100, 110, 120, 160.
horgonyóra 15 rubinnal	16-18	Hölgy-órák.
„ duplatokkál	18, 20-22	Ésüst horgonyóra 4 rubinnal
„ aranyhorg. óra 15 r. tr. úr.	18, 20, 24	Arany órák 3-mas számmal 13 kar.
„ ugyazas dupl.	22, 24, 26-28	„ horg. óra 4 és rubinnal 25, 27, 30, 33
„ valódi horg. rem. felhuzható	30, 32, 35	„ ugan. dup. fódél.
„ kris. üveg.	30, 32, 35	„ horgonyóra 15 rub.
„ ugyazas duplatokkál	35, 37, 40	„ horg. kristályüveg.
Arany horgonyóra 3. szám (18 kar.)	36, 38, 40, 50.	Serkentők. órával együtt 7 ft. egyer.
„ ugyazas 15 rubin.	36, 38, 40, 50.	„ ugyazas duplat.
„ horg. duplatokkál	45, 46, 50, 58	„ ugyazas duplat.
„ horg. kristályüveg.	45, 46, 50, 58	„ ugyazas duplat.

INGA-ÓRÁK legnagyobb választékban saját találmányú új késművel, melyeket a tokon kívül, legyen az 1-2 vagy 3 nehezékkel, mind egyszerre felhuzni, ugyancsak az ingát megindítani és a mutatókat igazítani lehet. Kézműves leírás és árjegyzék kívánatra ingyen beküldetik. **A zsebórákat** fűző és tok, egyaránt minden helyzetben és társaságban arányosan és pontosan szabályozva adom által a közönségnek. **10** évi írásbeli jótállásról szóló iratot kap minden óra vevője, 5 évi pedig minden javítás megrendelője használati utasítással együtt. Arany és ezüst órák, láncok a nagy, kis, ellenfél hivatal által megvizsgálva és minden nemben dús és a legdrágább választékban kaphatók. **Ésüst órák** 3-8 fríg, hosszuk 6-15 fríg, 3-mas számu arany-láncok rövid 15-70 fríg, hosszú 85-100 fríg. Talmárany, bronz- és acél-órák is kaphatók. Tárgyak, melyek nem tetszenének, kívánatra készséggel kicseréltetnek. Órák, arany és ezüst a legmagasabb árú cserebe eladgatnak. Vidéki megrendelések a pénzüsszeg előleges beküldése, vagy utánvét mellett pontosan teljesítetnek.

Jutalmazva a bécsi világkiállításon. **Frankenberg technikum.** Magas technikai szaktanoda, gépek építése, (mérnökök, művezetők) utak, vaspálya-építés s a műszaki vegytan számára. Egyszersmind előkészítési iskola, az egyéves önkényes vizsgának. Táplaház. — A tanfolyam kezdete: aprilis 15-én és október 15-én. Prospektusok minden könyvtárus, s ingyért a Technikum igazgatósága által. 170 (3-5)

Budapest, márczius 8-án 1874.

10-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXI. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígattánál 15 krajczár; többszöri ígattánál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígattás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Hansenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

STRAUSZ DÁVID.

1808-1874.

elen századunkat, melyet a tudomány körében anyai nagyszerű fölfedezés, az anyagi érdekek terén oly roppant előhaladás tüntet ki, melynek a szédelges és korruptió talán csak mulkony körtünete, a XIX. századot mégis az eszmék közdelme századának nevezhetjük legjobban. Politikában, tudományban, életben, bölcsészetben, még a hitben is, a végmegoldásokra jutni, habár a mult s minden eddiginék lerombolásával, habár előitéleteink, kedvenc eszméink megtagadásának árán is, de tisztába jöni elvégre

gyából, mint a mesében a szegény ember gyermekei, apjuk állítólagosan elásott kincsét a szőlőben megtalálták — a munka által. A rombolás eleinte meddő, de aztán termékeny irányát mutatja azon férfúnak élete pályája is, a kinek febr. 8-kán Ludwigsburgban történt haláláról a távirta az egész világot értesítette; a kinek halálhírére a kegyes lelkek (és lapok) ájtatosan kiáltottak föl: hogy az ördög ismét egyik szolgáját, a ki ezelőtt harmincz esztendővel lektötötte volt neki a lelkét, mint doktor

Faust Mefisztónak; de a ki, habár aránytalanul nagyobb erőt fejtett ki s nagyobb eredményeket bírt fölmutatni a rombolásban, pályája végén, törekvései egyenes utján mégis eljutott oda, hogy az új építés irányát is megmutathassa. Strausz Dávid ez, kinek pályáját két végpont: „Jézus élete“ („Das Leben Jesu“ 1835) és „A régi és az új hit“ („Der alte und der neue Glaube“ 1872) jelöli. Strausz 1808-ban született Ludwigsburgban, Württemberg királyságban. Első neveltetését a világtól távol, magas he-

STRAUSZ DÁVID.

mindennel: e törekvés jellemzi legmaradandóbban e századot. Az a szellem, melyet Göthe a „tagadó szellemek“ nevez, s Mefisztóban testesít meg, az a mult század szelleme. Annak elég volt a tagadás, a rombolás, mintha csak az lett volna végeztélja. A mai kor sem fél a rombolástól, a tagadás és kétely nem döbbsenti meg; de mindez már nem cél neki, csak eszköz. Az igazságot keresi s a végmegoldások után sovárogo. Ha le akarja rontani a társadalom mai intézményeit, azért van, mert másokat akar helyettök állítani, melyeket jobbaknak hiszen: a suffrage universel, a munkás- és a nő-kérdés, a socialismus, — mind pozitív törekvésekkel bírnak a negatív harcok végére, a melyeket folytatnak. A bölcsészet, a hitbeli kétely, a tudomány, szintén kiléptek a nihilizmus köréből, s ha az eddig szentül és axiomaként hittet és őrzöttet le akarják rombolni — nem azért teszik, hogy mikor azt eltették láb alól, ott megálljanak; tovább akarnak menni s újat építeni. A vegytan megtagadta s nevettségessé tette a négy elem, az arany-csinálás, a bölcsék köve, s az ifjuság elixirje tanait; de állított helyökbé oly tudományt, mely ma már országok jóllétének alapját vetheti meg, s valóban aranyat csinál — a trá-